

ÖĞRETMENLERE GÖRE İLKÖĞRETİM DKAB DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ EĞİTİM ANLAYIŞI (ADANA ÖRNEĞİ)

Tuğrul YÜRÜK*

Öz

Çalışmada, Adana'daki ilköğretim okullarında görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4. 5. 6. 7 ve 8. sınıflar) ÖĞretim Programının benimsediği eğitim anlayışının programda ne ölçüde dikkate alındığı ile ilgili görüşleri tespit edilerek deĖerlendirilmiőtir. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenlerin cinsiyetleri, yaşları, çalışma yılları, mezun oldukları program türü ve programı inceleme durumları programın eğitim anlayışının programa yansımaya yönelik bazı görüşlerini farklılaştırmıştır. Sadece lisansüstü öğrenim görme durumu değişkenine göre öğretmenlerin programın eğitim anlayışı hakkındaki görüşleri farklılaőtmamıőtır.

Anahtar Kavramlar- Din EĞitimi, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programı, Yapılandırmacılık, Çoklu Zekâ Yaklaőtımı, ÖĞrenci Merkezli ÖĞrenme.

Abstract

Teachers' Views With Regard to the Educational Approach of the Primary Religious Education and Moral Knowledge Program (The Case of Adana)

In this study, Religious Culture and Ethics Course teachers' attitudes towards religious understanding of religious education programs working in primary schools in Adana are analyzed. According to the survey, teachers' gender, years of work, type of program they graduated and the status of graduate education programs were not differentiated at their views with regard to the religious approach of program. However, the age and program review status of the teachers were differentiated their views towards the program's religious approach of program.

Key Words- Religious Education, the Primary Religious Culture and Ethics Course Program, the Religious Approach of the Primary Religious Education and Moral Knowledge Program.

---

* Yrd. Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, tyuruk79@gmail.com

Giriş

Eğitimin dört temel unsuru olarak “öğretim programı”, “öğretim materyali”, “öğretim ortamı” ve “öğretmen” kabul edilir. Bu unsurların her birinin eğitimin verimli olmasında etkisi bulunmakla birlikte eğitimde başarıyı etkileyen en önemli unsurun öğretmen olduğu söylenebilir. Çünkü eğitimin diğer unsurları ancak iyi bir öğretmen elinde en verimli hale gelir (Aşıkoğlu, 2011: 7). Öğretmenlerin eğitim-öğretimle ilgili faaliyetlerinin sınırlarını, uygulamak zorunda oldukları öğretim programları belirler. Bu nedenle de öğretmenlerin uygulayacakları öğretim programlarının hangi ilkeleri ve öğrenme yaklaşımlarını benimsediğini bilmeleri gerekir (Gömlüksiz, 2005: 350-351). Din öğretiminde de öğretmenlerin uygulayacakları programlar hakkında bilgi sahibi olmaları önemlidir. Çünkü programların başarısı ancak öğretmenlerin program anlayışı hakkında bilgi sahibi olup benimsemelerine ve program hakkında olumlu düşünceye sahip olmalarına bağlıdır.

Günümüzde ilköğretim okullarında Milli Eğitim Bakanlığının 28.12.2006 tarih ve 410 sayılı kararıyla uygulanmasına karar verilen ve 30.12.2010 tarih ve 328 sayılı kararla bazı değişiklikler yapılan din öğretimi programı uygulanmaktadır. Programda¹ “Programın Temel Yaklaşımı” ana başlığı altında yer alan “Eğitimsel Yaklaşım” başlığında programın eğitimsel yaklaşımları arasında Yapılandırmacı Yaklaşım, Çoklu Zekâ, öğrenci merkezli öğrenme gibi eğitim yaklaşımları ifade edilmiştir (İlköğretim DKAB Kılavuzu², 2010, s. 9). Eğitimsel açıdan programın temel hedefinin; bu yaklaşımlar aracılığıyla öğrencilerin sadece bilgi, beceri ve değerlere sahip olması değil aynı zamanda yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilmelerini sağlamak olduğu ifade edilebilir (İlköğretim DKAB Kılavuzu, 2010, s. 11). Çalışmanın sınırları içerisinde öğretmenlerin programın eğitimsel yaklaşımına programda ne ölçüde yer verildiği ile ilgili görüşlerini tespit etmek hedeflenmektedir.

Öğretmenler, programın benimsediği “Yapılandırmacı Yaklaşım”, “Çoklu Zekâ”, “öğrenci merkezli öğrenme” gibi yaklaşımlar hakkında bilgi sahibi oldukları ve benimsedikleri takdirde bu yaklaşımların kendilerinin eğitim-öğretim sürecinde üstlendikleri rollerinin farklılaştığını bilecek ve buna göre ha-

1 Çalışmanın bundan sonraki kısmında “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı” yerine “program” ifadesi kullanılacaktır.

2 “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu” isimli çalışma bundan sonra kısaca “İlköğretim DKAB Kılavuzu” olarak anılacaktır.

reket edecektir. Modern öğrenme yaklaşımları incelendiğinde öğretmenlerin geleneksel yaklaşımlara göre merkezi rolünün değiştiği ve daha çok öğrenme sürecinde öğrencileri yönlendiren birer rehber konumunda oldukları görülmektedir (Koç, 2006: 56-64). Programda da bu çerçevede öğrenci etkinliklerine ağırlık verilmiş ve öğretmenin öğrenme sürecini kılavuzlaması istenmiştir (İlköğretim DKAB Kılavuzu, 2010, s. 19). Programın hedeflerine ulaşabilmesi için öğretmenlerin programın sahip olduğu eğitimsel yaklaşımları, bu yaklaşımların kendilerine biçtiği rolü ve bu yaklaşımlarla nelerin hedeflendiğini bilmeleri ve benimsemeleri gerekir. Çalışmada öğretmenlerin programın benimsediği eğitimsel yaklaşımların programa ne ölçüde yansıtılabildiği ile ilgili öğretmen görüşleri analiz edilecektir. Böylece öğretmenlerin görüşleri tespit edilerek programın eğitimsel yaklaşımları yansıtabilmesi konusundaki olumlu ve olumsuz durumlar ortaya çıkarılacaktır.

Literatürde 2006 yılında uygulanmaya başlanan ve halen yürürlükte olan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve programın sahip olduğu anlayışlar ile ilgili öğretmen görüşlerine başvuran farklı çalışmalar bulunmaktadır. Diyarbakır ve Çorum il merkezinde görev yapan ilköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin program hakkındaki görüşlerini inceleyen Işıkdöğün ve Korukcu (2008), programın öğretmenler tarafından benimsenmekle birlikte programı uygulama ve anlaşılması noktasında sıkıntılar yaşadıklarını tespit etmiştir.

Kaymakcan'ın (2009) DKAB öğretmenlerinin program hakkındaki görüşlerinin tespitini amaçlayan çalışmasında, programın öğretmenlerin çoğu tarafından tam olarak incelenmediği ve öğretmenlerin çoğunun programın eğitimsel yaklaşımlarından birisi olan yapılandırmacılığı bilmedikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin program değişikliklerini büyük çoğunlukla onayladıkları ve yapılandırmacılığı uygulamaya çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Karataş ve Tabak (2010), Afyonkarahisar'da görev yapan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin programa yönelik görüşlerini analiz etmiştir. Çalışmada öğretmenlerin eski programı uygulama oranlarının az olmasından hareketle yeni programa uyum sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Zengin (2010), öğretmenlerin yeni programın temele aldığı eğitimsel yaklaşım hakkında bilgi sahibi oldukları ancak bazı öğretmenlerin programla ilgili endişeleri olduğunu tespit etmiştir. Bu endişelerinin nedenleri arasında ders kitaplarının programın sahip olduğu yaklaşımı yeterince yansıtmaması,

174 • ÖĞRETMENLERE GÖRE İLKÖĞRETİM DKAB DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ EĞİTİM ANLAYIŞI (ADANA ÖRNEĞİ)

etkinlik ve ölçme değerlendirme tekniklerini uygulamada öğretmenlerin kendilerini yetersiz görmeleri ve yapılandırmacı yaklaşımın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde uygulanabilirliği vs. gelmektedir.

Öğretmenlerin programla ilgili görüşlerini tespit etmeye yönelik literatürdeki çalışmalar genel olarak incelendiğinde programla ilgili öğretmen görüşlerine yer verildiği görülmektedir. Ancak programın sadece eğitimsel yaklaşımına odaklanan bir çalışma tespit edilememiştir. Bu çerçevede araştırmanın temel problemi; Adana ilinde görev yapan DKAB öğretmenlerine göre İlköğretim DKAB Öğretim Programında programın eğitim anlayışının ne ölçüde dikkate alındığı ile ilgili görüşleridir. Bu çalışmada öğretmenlerin programın eğitim yaklaşımına yönelik görüşleri ve bu görüşlerin farklılaşmasında etkili olan öğretmen özellikleri tespit edilmeye çalışılacaktır. Böylece bundan sonra hazırlanacak din öğretimi program geliştirme faaliyetlerine bir katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

Hipotezler

1. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre programın eğitim anlayışı ile ilgili görüşlerinde farklılaşma olmayacaktır.
2. Öğretmenlerin yaşları, programın eğitim anlayışına yönelik görüşlerinde herhangi bir farklılık oluşturmayacaktır.
3. Öğretmenlerin çalışma yılları, programın eğitim anlayışı ile ilgili görüşlerini farklılaştıracaktır.
4. Öğretmenlerin mezun oldukları program türü, programın eğitim anlayışına yönelik görüşlerinde farklılaşma ortaya çıkaracaktır.
5. Öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapma durumları, programın eğitim anlayışı ile ilgili görüşlerini farklılaştıracaktır.
6. Öğretmenlerin programı inceleme durumları, programın eğitim anlayışı hakkındaki görüşlerinde farklılaşma oluşturacaktır.

Evren-Örneklem

Araştırmanın evreninde Adana il merkezinde ilköğretim okullarında görev yapan 251 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri yer almaktadır. Bu öğretmenlere uygulanan ankete 201 öğretmen cevap vermiştir. Dolayısıyla 201 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmeni araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Örneklemimizde yer alan 201 öğretmenin demografik bilgileri şu şekildedir:

Tablo 1. Örneklem Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	n	%
Erkek	93	46,3
Bayan	93	46,3
Toplam	201	100,0

Araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin % 46,3 (93)'ünü erkekler, % 46,3 (93)'ünü bayanlar oluşturmaktadır. Öğretmenlerin % 7,5 (15)'i bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Tablo 2. Örneklem Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	n	%
20-30	44	21,9
31-40	97	48,3
41 üzeri	49	24,4
Toplam	201	100,0

Öğretmenlerin yaşlarıyla ilgili soruyu % 94,5 (190) öğretmen cevaplamış, % 5,5 (11) öğretmen cevaplamamıştır. Örneklem içerisinde yer alan öğretmenlerin % 21,9 (44)'ü 20-30 yaş arasında, % 48,3 (97)'ü 31-40 yaş arasında, % 24,4 (49)'ü ise 41 yaş üzerindedir. Tablo 2'de görüldüğü üzere yaş değişkeni; 20-30, 31-40 ve 41 üzeri şeklinde kategorik hale getirilmiştir. Türkiye'de öğretmenlik mesleğinin genellikle 20'li yaşlarda başladığı ve yaklaşık 40 yıl sürdüğü ifade edilebilir. Bu nedenle öğretmenlik mesleğinde geçen yaklaşık 40 yıllık süreç üç döneme ayrılmış ve yaklaşık olarak 20-30 yaş arasındaki öğretmenlerin gençlik döneminde, 31-40 yaş aralığı orta yaş döneminde, 41 yaş üzerinin de daha ileri yaş döneminde olduğunun kabul edilebileceği varsayılmıştır.

176 • ÖĞRETMENLERE GÖRE İLKÖĞRETİM DKAB DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ EĞİTİM ANLAYIŞI (ADANA ÖRNEĞİ)

Tablo 3. Örneklemenin Çalışma Yıllarına Göre Dağılımı

Çalışma Yılı	n	%
1-5 yıl	38	18,9
6-15 yıl	98	48,8
16-35 yıl	47	23,4
Toplam	201	100,0

Öğretmenlerin çalışma yılları ile ilgili soru % 91 (183) öğretmen tarafından cevaplanmış, % 9 (18) öğretmen tarafından cevaplanmamıştır. Öğretmenlerin % 18,9 (38)'ü 1-5 yıl arası, % 48,8 (98)'i 6-15 yıl arası, % 23,4 (47)'ü 16-35 yıl arası çalışmıştır. Öğretmenlerin çalışma yılları ile ilgili soruda da öğretmenlerin çalışma yılları; 1-5, 6-15, 16-35 yılları arası olmak üzere üç kategori haline getirilmiştir. Bunun sebebi ise 1-5 yıl arası öğretmenliğin başlangıç dönemi, 6-15 yıl arası olgunlaşmaya geçiş dönemi, 16-35 yıl arasının da olgunlaşma dönemi olarak öngörülebileceğidir.

Tablo 4. Örneklemenin Mezun Olunan Lisans Programlarına Göre Dağılımı

Mezun olunan program	n	%
DKAB Öğretmenliği	70	34,8
İlahiyat Lisans	117	58,2
Toplam	201	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 34,8 (70)'i DKAB Öğretmenliği, % 58,2 (117)'si İlahiyat lisans programı mezunudur. Öğretmenlerin % 7 (14)'si bu soruyu cevaplamamıştır. Öğretmenlere uygulanan anket metninde mezun olunan program türü ile ilgili seçenekler arasında DKAB Öğretmenliği Bölümü, İlahiyat Fakültesi Lisans Programı, Yüksek İslam Enstitüsü, İslami İlimler Akademisi ve İLİTAM yer almaktadır. Bazı program türünden mezun olan öğretmenlerin sayısının analize elvermeyecek şekilde az olması nedeniyle belirtilen program türleri DKAB Öğretmenliği ve İlahiyat Fakültesi Lisans Programı şeklinde iki kategoriye indirilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Yapmalarına Göre Dağılımı

Lisansüstü eğitim yapma	n	%
Yapmadım	132	65,7
Yapıyorum/Yaptım	29	14,4
Toplam	201	100,0

Araştırma örneklemini içerisinde yer alan öğretmenlerin % 65,7 (132)'si lisansüstü eğitim yapmamış, % 14,4 (29)'ü ise halen yapıyor veya bitirmiştir. % 19,9 (40) öğretmen ise herhangi bir cevap vermemiştir.

Veri Toplama Aracı

İlköğretim okullarında görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin programın eğitim anlayışının programa yansımaları ile ilgili görüşlerinin alınmasına yönelik programda yer alan bilgiler incelenerek ve alan uzmanlarından görüş alınarak 13 maddeden oluşan bir madde havuzu hazırlanmıştır. Öğretmenlerin 13 maddelik veri toplama aracına dördümlük likert ölçeğine göre cevap vermeleri istenmiş, veri toplama aracı öğretmenlere uygulandıktan sonra faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre 0,40'ın altında faktör yük değerine sahip herhangi bir madde olmadığı için 13 madde aynen kalmıştır. Veri toplama aracındaki maddelerin faktör yükleri 0,56 ile 0,76 arasında değişmektedir. Veri toplama aracının KMO değeri 0,89, Bartlett test değeri ise 910,106'dır. Bartlett testinin sonucu 0,05 düzeyinde anlamlı çıkmıştır ($p=0,000$). Ayrıca öğretmenlerin kişisel bilgilerini öğrenmek amacıyla 6 soru yöneltilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplama aracı, Adana ilinde ilköğretim okullarında görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerine uygulanmıştır. Öğretmenlere öncelikle araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve araştırmaya katılmalarının araştırma için büyük bir katkı sağlayacağı ifade edilmiştir. Çalışmada cinsiyet, yaş, çalışma yılı, mezun olunan program türü, lisansüstü eğitim yapma ve programı inceleme durumu bağımsız değişken olarak ele alınmış, bu değişkenlerin öğretmenlerin programın sahip olduğu eğitim anlayışının programa yansımaları hakkındaki görüşlerini nasıl etkilediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Veriler çözümlenirken Independent-Samples T Testi ile One-Way ANOVA testleri kullanılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Öğretmenlerin bireysel özelliklerinin programın eğitim anlayışı ile ilgili görüşlerini farklılaştırabileceği düşüncesinden hareketle öğretmenlerin cinsiyet, yaş, çalışma yılı, mezun olunan program türü, lisansüstü eğitim yapma ve programı inceleme durumu gibi bireysel özellikleri bağımsız değişken olarak

178 • ÖĞRETMENLERE GÖRE İLKÖĞRETİM DKAB DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ EĞİTİM ANLAYIŞI (ADANA ÖRNEĞİ)

kabul edilmiştir. Daha sonra bağımsız değişkenlerin öğretmenlerin ölçme araçındaki maddelere verdikleri cevaplar analiz edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 6. Öğretmenlerin Programı İnceleme Durumlarına Göre Dağılımı

Programı İnceleme	n	%
Bütünüyle inceledim.	63	31,3
Kısmen inceledim.	101	50,2
Toplam	201	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 31,3 (63)'ü programı bütünüyle incelediğini, % 50,2 (101)'si kısmen incelediğini belirtmiş, % 18,4 (37)'ü de bu soruya cevap vermemiştir. Kaymakcan'ın (2009: 34) araştırmasında da ilk sırayı programı kısmen inceleyenler % 51,2 almakta, onları sırasıyla tamamen inceleyenler % 38,5, incelemeyenler % 9,4, inceleme gereği duymayanlar % 0,9 takip etmektedir. Zengin'in (2010: 128) 20 öğretmen üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında ise öğretmenlerin % 45 (9)'i programın tamamını, % 40 (8)'i önemli bir kısmını, % 10 (2)'u kısmen, % 5 (1)'i ise yarısını incelediğini belirtmiştir. Görüldüğü üzere Kaymakcan'ın bulgularıyla yukarıda bu çalışmada tespit edilen bulgular birbirine yakındır. Ancak Zengin'in çalışması ile karşılaştırıldığında bulgular birbirinden farklıdır. Bu çalışmada programı kısmen inceleyenler en fazla sayıya sahipken Zengin'in çalışmasında programı tamamen inceleyenler en fazladır.

Tablo 7. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Programının Eğitim Anlayışına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yüzde ve Frekans Olarak Dağılımı

Programın eğitim anlayışı	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınmıştır.	6	3,0	25	12,4	137	68,2	27	13,4	201	100,0
Çoklu zekâ yaklaşımı dikkate alınmıştır.	9	4,5	68	33,8	94	46,8	26	12,9	201	100,0
Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları dikkate alınmıştır.	2	1,0	50	24,9	125	62,2	22	10,9	201	100,0
Programda öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	0	0	30	14,9	140	69,7	30	14,9	201	100,0
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	2	1,0	35	17,4	136	67,7	27	13,4	201	100,0
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	2	1,0	26	12,9	148	73,6	25	12,4	201	100,0
Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	0	0	33	16,4	139	69,2	22	10,9	201	100,0
Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	6	3,0	65	32,3	109	54,2	14	7,0	201	100,0
Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	3	1,5	59	29,4	116	57,7	18	9,0	201	100,0
Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	4	2,0	55	27,4	118	58,7	19	9,5	201	100,0
Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	0	0	31	15,4	150	74,6	15	7,5	201	100,0
Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	2	1,0	31	15,4	127	63,2	37	18,4	201	100,0
Öğrenci merkeze alınmıştır.	4	2,0	56	27,9	111	55,2	25	12,4	201	100,0

Tablo 7'deki veriler incelendiğinde programın eğitim anlayışı ile ilgili maddelerin hepsinde “katılıyorum” şeklinde görüş bildiren öğretmenlerin diğer görüşlere sahip öğretmenlerden daha fazla olduğu görülmektedir. “Programda öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir”, “kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir” ile “kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır” maddelerinde “kesinlikle katılmıyorum” düşüncesinde olan hiçbir öğretmen bulunmamaktadır. 10 maddede “katılmıyorum” görüşü, 2 maddede de “tamamen katılıyorum” görüşü ikinci sırada bulunmaktadır. “Programda öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir” maddesinde “tamamen katılıyorum” ile “katılmıyorum” düşüncesine sahip olan öğretmenler % 14,9 (30) ile eşit orandadır. Bu veriler, öğretmenlerin çoğunluğunun programda belirtilen eğitimsel yaklaşımların programa yansıtıldığı düşüncesinde oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Programda programın benimsediği eğitim anlayışları olarak ifade edilen, “Yapılandırmacı”, “Çoklu Zekâ” ve “Öğrenci Merkezli Öğrenme” yaklaşımlarının doğrudan yer aldığı maddeler ile ilgili öğretmen görüşleri, programın eğitim anlayışının programa ne oranda yansıtıldığını göstermesi açısından önemlidir. Bunun için bu maddeleri ayrıca değerlendirmekte yarar vardır. Programda “Yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınmıştır” düşüncesine öğretmenlerin verdikleri cevaplar sırasıyla şu şekildedir: Katılıyorum % 68,2 (137), tamamen katılıyorum % 13,4 (27), katılmıyorum % 12,4 (25), kesinlikle katılmıyorum % 3 (6). Verilerden anlaşılacağı üzere öğretmenlerin büyük çoğunluğu programın Yapılandırmacı Yaklaşımı dikkate aldığını düşünmektedir. Programda “Çoklu zekâ yaklaşımı dikkate alınmıştır” düşüncesinde olan öğretmenlerin cevaplarının dağılımı sırasıyla şöyledir: Katılıyorum % 46,8 (94), katılmıyorum % 33,8 (68), tamamen katılıyorum % 12,9 (26), kesinlikle katılmıyorum % 4,5 (9). Görüldüğü üzere programın Çoklu Zekâ Yaklaşımını dikkate aldığı düşüncesine katılan öğretmenler daha fazladır. Programda “öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları dikkate alınmıştır” maddesine verilen öğretmen cevaplarının dağılımı ise şu şekildedir: Katılıyorum % 62,2 (125), katılmıyorum % 24,9 (50), tamamen katılıyorum % 10,9 (22), kesinlikle katılmıyorum % 1 (2). Programın benimsediği eğitimsel yaklaşımlarının programa yansıtılması ile ilgili öğretmen görüşleri incelendiğinde de öğretmenlerin çoğunun belirtilen yaklaşımlar dikkate aldığını düşündükleri görülmektedir. Zengin (2010)'in çalışmasında da benzer şekilde öğretmenlerin büyük çoğunluğu, programın temele aldığı yaklaşımların öğrenci merkezlilik, Yapılandırmacılık ve Çoklu

Zekâ Yaklaşımları olduğunu, bu yaklaşımların Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde uygulanabileceğini düşündükleri ve derslerinde bu yaklaşımlara uygun olarak çeşitli etkinlik ve uygulamalara yer verdikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Kaymakcan (2009) ise öğretmenlere mevcut Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi programının hangi yaklaşımı temele aldığını sormuş ve “Davranışçı”, “Bilişsel”, “Yapılandırıcı” ve “Fikrim Yok” tercihlerini sunmuştur. Öğretmenlere sunulan tercihler içerisinde programda sadece Yapılandırıcı Yaklaşımın benimsendiği ifade edilmiştir. Öğretmenlerin % 37,4’ü “Yapılandırıcı”, % 25,4’ü “Bilişsel % 23,0’ü “Davranışçı” ve % 14,3’ü “Fikrim Yok” seçeneklerini tercih etmiştir (Kaymakcan, 2009: 67). Ayrıca Işıkdöğün ve Korukcu’nun (2008) araştırmasında öğretmenlerin büyük çoğunluğu (% 53,5), yöntem, teknik, alan bilgisi, değerlendirme ile birlikte yeni eğitimsel yaklaşımlarda kendilerini yeterli görmektedir (Işıkdöğün ve Korukcu, 2008:254).

Çalışmamızda elde ettiğimiz verilere göre öğretmenlerin % 55,2’si programın öğrenciyi merkeze aldığını düşünmektedir. Buyrukçu’nun (2006:111) araştırmasında ise öğretmenlerin programın öğretmen merkezli yöntemlerin kullanılmasını zorlaştırdığı görüşüne “kısmen katılıyorum” ile “katılmıyorum”da odaklandıkları tespit edilmiştir. Bu verileri, bir taraftan geleneksel alışkanlıkların terkedilmesinin zorluğu, diğer taraftan da yeni sayılabilecek öğrenci merkezli yöntemlerin çekiciliği arasında öğretmenlerin kararsız kaldıkları şeklinde yorumlamıştır.

182 • ÖĞRETMENLERE GÖRE İLKÖĞRETİM DKAB DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ EĞİTİM ANLAYIŞI (ADANA ÖRNEĞİ)

Tablo 8. Cinsiyete Göre Programın Eğitim Anlayışı Hakkındaki Görüşlerin Karşılaştırılması (T Testi)

Programın eğitim anlayışı	Cinsiyet	N	X	SS	Sd	t	p																																																																																																																																												
Yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınmıştır.	Erkek	91	2,94	,65	178	,04	,97																																																																																																																																												
	Bayan	90	2,91	,61				Çoklu zekâ yaklaşımı dikkate alınmıştır.	Erkek	92	2,72	,75	181	,61	,67	Bayan	91	2,67	,76	Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları dikkate alınmıştır.	Erkek	93	2,86	,67	182	,74	,46	Bayan	91	2,79	,59	Programında öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	Erkek	93	3,08	,56	184	1,85	,07	Bayan	93	2,92	,56	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	Erkek	93	2,97	,65	184	,49	,62	Bayan	93	2,93	,54	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Erkek	93	3,05	,52	184	1,64	,10	Bayan	93	2,93	,56	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Erkek	89	2,97	,53	178	,69	,49	Bayan	91	2,91	,53	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Erkek	89	2,71	,64	177	1,20	,23	Bayan	90	2,60	,68	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Erkek	89	2,80	,69	179	1,08	,28	Bayan	92	2,70	,57	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Erkek	89	2,88	,62	179,86	2,20	,03	Bayan	93	2,67	,66	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Erkek	89	2,96	,47	179	1,18	,24	Bayan	92	2,87	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Erkek	89	3,11	,63	180	2,13	,03	Bayan	93	2,93	,57	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Erkek	89	2,79	,73	179	,04	,97
Çoklu zekâ yaklaşımı dikkate alınmıştır.	Erkek	92	2,72	,75	181	,61	,67																																																																																																																																												
	Bayan	91	2,67	,76				Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları dikkate alınmıştır.	Erkek	93	2,86	,67	182	,74	,46	Bayan	91	2,79	,59	Programında öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	Erkek	93	3,08	,56	184	1,85	,07	Bayan	93	2,92	,56	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	Erkek	93	2,97	,65	184	,49	,62	Bayan	93	2,93	,54	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Erkek	93	3,05	,52	184	1,64	,10	Bayan	93	2,93	,56	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Erkek	89	2,97	,53	178	,69	,49	Bayan	91	2,91	,53	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Erkek	89	2,71	,64	177	1,20	,23	Bayan	90	2,60	,68	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Erkek	89	2,80	,69	179	1,08	,28	Bayan	92	2,70	,57	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Erkek	89	2,88	,62	179,86	2,20	,03	Bayan	93	2,67	,66	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Erkek	89	2,96	,47	179	1,18	,24	Bayan	92	2,87	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Erkek	89	3,11	,63	180	2,13	,03	Bayan	93	2,93	,57	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Erkek	89	2,79	,73	179	,04	,97	Bayan	92	2,78	,61								
Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları dikkate alınmıştır.	Erkek	93	2,86	,67	182	,74	,46																																																																																																																																												
	Bayan	91	2,79	,59				Programında öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	Erkek	93	3,08	,56	184	1,85	,07	Bayan	93	2,92	,56	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	Erkek	93	2,97	,65	184	,49	,62	Bayan	93	2,93	,54	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Erkek	93	3,05	,52	184	1,64	,10	Bayan	93	2,93	,56	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Erkek	89	2,97	,53	178	,69	,49	Bayan	91	2,91	,53	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Erkek	89	2,71	,64	177	1,20	,23	Bayan	90	2,60	,68	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Erkek	89	2,80	,69	179	1,08	,28	Bayan	92	2,70	,57	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Erkek	89	2,88	,62	179,86	2,20	,03	Bayan	93	2,67	,66	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Erkek	89	2,96	,47	179	1,18	,24	Bayan	92	2,87	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Erkek	89	3,11	,63	180	2,13	,03	Bayan	93	2,93	,57	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Erkek	89	2,79	,73	179	,04	,97	Bayan	92	2,78	,61																				
Programında öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	Erkek	93	3,08	,56	184	1,85	,07																																																																																																																																												
	Bayan	93	2,92	,56				Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	Erkek	93	2,97	,65	184	,49	,62	Bayan	93	2,93	,54	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Erkek	93	3,05	,52	184	1,64	,10	Bayan	93	2,93	,56	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Erkek	89	2,97	,53	178	,69	,49	Bayan	91	2,91	,53	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Erkek	89	2,71	,64	177	1,20	,23	Bayan	90	2,60	,68	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Erkek	89	2,80	,69	179	1,08	,28	Bayan	92	2,70	,57	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Erkek	89	2,88	,62	179,86	2,20	,03	Bayan	93	2,67	,66	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Erkek	89	2,96	,47	179	1,18	,24	Bayan	92	2,87	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Erkek	89	3,11	,63	180	2,13	,03	Bayan	93	2,93	,57	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Erkek	89	2,79	,73	179	,04	,97	Bayan	92	2,78	,61																																
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	Erkek	93	2,97	,65	184	,49	,62																																																																																																																																												
	Bayan	93	2,93	,54				Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Erkek	93	3,05	,52	184	1,64	,10	Bayan	93	2,93	,56	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Erkek	89	2,97	,53	178	,69	,49	Bayan	91	2,91	,53	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Erkek	89	2,71	,64	177	1,20	,23	Bayan	90	2,60	,68	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Erkek	89	2,80	,69	179	1,08	,28	Bayan	92	2,70	,57	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Erkek	89	2,88	,62	179,86	2,20	,03	Bayan	93	2,67	,66	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Erkek	89	2,96	,47	179	1,18	,24	Bayan	92	2,87	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Erkek	89	3,11	,63	180	2,13	,03	Bayan	93	2,93	,57	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Erkek	89	2,79	,73	179	,04	,97	Bayan	92	2,78	,61																																												
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Erkek	93	3,05	,52	184	1,64	,10																																																																																																																																												
	Bayan	93	2,93	,56				Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Erkek	89	2,97	,53	178	,69	,49	Bayan	91	2,91	,53	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Erkek	89	2,71	,64	177	1,20	,23	Bayan	90	2,60	,68	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Erkek	89	2,80	,69	179	1,08	,28	Bayan	92	2,70	,57	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Erkek	89	2,88	,62	179,86	2,20	,03	Bayan	93	2,67	,66	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Erkek	89	2,96	,47	179	1,18	,24	Bayan	92	2,87	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Erkek	89	3,11	,63	180	2,13	,03	Bayan	93	2,93	,57	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Erkek	89	2,79	,73	179	,04	,97	Bayan	92	2,78	,61																																																								
Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Erkek	89	2,97	,53	178	,69	,49																																																																																																																																												
	Bayan	91	2,91	,53				Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Erkek	89	2,71	,64	177	1,20	,23	Bayan	90	2,60	,68	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Erkek	89	2,80	,69	179	1,08	,28	Bayan	92	2,70	,57	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Erkek	89	2,88	,62	179,86	2,20	,03	Bayan	93	2,67	,66	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Erkek	89	2,96	,47	179	1,18	,24	Bayan	92	2,87	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Erkek	89	3,11	,63	180	2,13	,03	Bayan	93	2,93	,57	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Erkek	89	2,79	,73	179	,04	,97	Bayan	92	2,78	,61																																																																				
Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Erkek	89	2,71	,64	177	1,20	,23																																																																																																																																												
	Bayan	90	2,60	,68				Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Erkek	89	2,80	,69	179	1,08	,28	Bayan	92	2,70	,57	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Erkek	89	2,88	,62	179,86	2,20	,03	Bayan	93	2,67	,66	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Erkek	89	2,96	,47	179	1,18	,24	Bayan	92	2,87	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Erkek	89	3,11	,63	180	2,13	,03	Bayan	93	2,93	,57	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Erkek	89	2,79	,73	179	,04	,97	Bayan	92	2,78	,61																																																																																
Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Erkek	89	2,80	,69	179	1,08	,28																																																																																																																																												
	Bayan	92	2,70	,57				Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Erkek	89	2,88	,62	179,86	2,20	,03	Bayan	93	2,67	,66	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Erkek	89	2,96	,47	179	1,18	,24	Bayan	92	2,87	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Erkek	89	3,11	,63	180	2,13	,03	Bayan	93	2,93	,57	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Erkek	89	2,79	,73	179	,04	,97	Bayan	92	2,78	,61																																																																																												
Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Erkek	89	2,88	,62	179,86	2,20	,03																																																																																																																																												
	Bayan	93	2,67	,66				Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Erkek	89	2,96	,47	179	1,18	,24	Bayan	92	2,87	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Erkek	89	3,11	,63	180	2,13	,03	Bayan	93	2,93	,57	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Erkek	89	2,79	,73	179	,04	,97	Bayan	92	2,78	,61																																																																																																								
Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Erkek	89	2,96	,47	179	1,18	,24																																																																																																																																												
	Bayan	92	2,87	,50				Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Erkek	89	3,11	,63	180	2,13	,03	Bayan	93	2,93	,57	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Erkek	89	2,79	,73	179	,04	,97	Bayan	92	2,78	,61																																																																																																																				
Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Erkek	89	3,11	,63	180	2,13	,03																																																																																																																																												
	Bayan	93	2,93	,57				Öğrenci merkeze alınmıştır.	Erkek	89	2,79	,73	179	,04	,97	Bayan	92	2,78	,61																																																																																																																																
Öğrenci merkeze alınmıştır.	Erkek	89	2,79	,73	179	,04	,97																																																																																																																																												
	Bayan	92	2,78	,61																																																																																																																																															

Tablo 8'e göre öğretmenlerin programın eğitim anlayışının programa yansımaları ile ilgili görüşlerinin iki maddede farklılaştığı tespit edilmiştir. "Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir" maddesi bu maddelerden ilkidir [$t(180)=2,20$ $p<,05$]. Bu madde Çoklu Zekâ Yaklaşımının zekâ ile ilgili en temel görüşlerinden birisi olan zekânın tek bir boyutta olmadığı aksine her bireyin farklı derecelerde, çeşitli zekâlara sahip olduğu düşüncesini ifade etmektedir (Baş, 2011:16). "Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir" düşüncesiyle ilgili erkek öğretmenlerin puan ortalamaları 2,88 iken bayanların puan ortalamaları 2,67'dir. Bu verilere göre programın her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu ilkesini yansıttığını erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha fazla kabul ettiği ifade edilebilir. Belirtilen bu madde Çoklu Zekâ Yaklaşımının temel ilkelerinden birisidir. Programda "Çoklu zekâ yaklaşımı dikkate alınmıştır" maddesine verilen cevaplarda da erkek öğretmenlerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu dikkate alınırsa erkek öğretmenlerin daha fazla programın Çoklu Zekâ Yaklaşımını dikkate aldığını düşündükleri belirtilebilir. "Çoklu zekâ yaklaşımı dikkate alınmıştır" düşüncesinde cinsiyete göre bir anlamlılık tespit edilmemesine rağmen "her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir" maddesinde bir anlamlılık oluşmuştur.

Cinsiyetin farklılaşma oluşturduğu bir diğer madde "öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder" maddesidir [$t(180)=2,13$ $p<,05$]. Bu madde Yapılandırmacı Yaklaşımına göre öğretmenin en önemli rollerinden birinin öğrenmeyi ezberlesine değil, öğrenenin bilgiyi transfer etmesi, yeniden yorumlaması ve yeni bilgi oluşturma sürecine rehberlik olduğunu ifade etmektedir (Okumuşlar: 2014: 30). Öğretmenin bilginin öğrenci tarafından yapılandırılmasına rehberlik ettiği düşüncesinin programa yansımalarıyla ilgili olarak erkek öğretmenlerin ortalama puanları 3,11 iken bayanların ortalama puanları 2,93'tür. Bu durumda erkek öğretmenlerin kadınlara oranla programın öğretmenin bilginin öğrenci tarafından yapılandırılmasına rehberlik ettiği görüşünü yansıttığını daha fazla düşündükleri belirtilebilir. "Yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınmıştır." maddesinde cinsiyet değişkenine göre bir anlamlılık ortaya çıkmamıştır. Ancak "Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder." maddesinde cinsiyet değişkenine göre bir anlamlılık tespit edilmiştir. Bu da cinsiyet değişkeninin öğretmenlerin genel olarak Yapılandırmacılığın programa yansımaları ile ilgili görüşlerinde bir anlamlılık oluşturmadığı ancak Yapılandırmacılığın benimsediği öğretmen rolü-

184 • ÖĞRETMENLERE GÖRE İLKÖĞRETİM DKAB DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ EĞİTİM ANLAYIŞI (ADANA ÖRNEĞİ)

nün programa yansımalarıyla ilgili anlamlılık meydana getirdiği şeklinde yorumlanabilir. Kaymakcan'ın (2009: 68) araştırmasında ise cinsiyete göre öğretmenlerin program anlayışına yönelik görüşlerinde farklılaşma tespit edilmiştir. Araştırmaya göre erkek öğretmenlerin % 35,3'ü, bayan öğretmenlerin de % 46,9'u programın Yapılandırmacılığı temele aldığı düşünmektedir.

Tablo 9. Yaşa Göre Programın Eğitim Anlayışı Hakkındaki Görüşlerin Karşılaştırılması (ANOVA)

Programın eğitim anlayışı	Varyansın	Kareler	sd	Kareler	F	p	Anlamlı Fark
	Kaynağı	Top.		Ort.			
Yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınmıştır.	Gruplarasası	2.217	2	1,108	2,877	,059	
	Gruplarıçı	70,129	182	,385			
	Toplam	72,346	184				
Çoklu zekâ yaklaşımı dikkate alınmıştır.	Gruplarasası	2.924	2	1,462	2,630	,075	
	Gruplarıçı	102,305	184	,556			
	Toplam	105,230	186				
Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları dikkate alınmıştır.	Gruplarasası	1,285	2	,642	1,637	,197	
	Gruplarıçı	72,604	185	,392			
	Toplam	73,888	187				
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	Gruplarasası	,542	2	,271	,867	,422	
	Gruplarıçı	58,453	187	,313			
	Toplam	58,995	189				
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	Gruplarasası	,202	2	,101	,281	,755	
	Gruplarıçı	67,040	187	,359			
	Toplam	67,242	189				
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Gruplarasası	1,213	2	,607	2,073	,129	
	Gruplarıçı	54,703	187	,293			
	Toplam	55,916	189				
Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Gruplarasası	,429	2	,215	,749	,475	
	Gruplarıçı	51,913	187	,287			
	Toplam	52,342	189				
Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Gruplarasası	,365	2	,183	,408	,666	
	Gruplarıçı	80,629	180	,448			
	Toplam	80,995	182				
Öğrencinin yeni, bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Gruplarasası	2,823	2	1,411	3,556	,031	
	Gruplarıçı	72,237	182	,397			2-3
	Toplam	75,059	184				
Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Gruplarasası	3,594	2	1,797	4,422	,013	
	Gruplarıçı	74,369	183	,406			1-3
	Toplam	77,962	185				
Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Gruplarasası	,226	2	,113	,473	,624	
	Gruplarıçı	43,557	182	,239			
	Toplam	43,784	184				
Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Gruplarasası	2,538	2	1,269	3,605	,029	
	Gruplarıçı	64,414	183	,352			1-3 2-3
	Toplam	66,952	185				
Öğrenci merkeze alınmıştır.	Gruplarasası	2,682	2	1,341	3,093	,048	
	Gruplarıçı	78,918	182	,434			1-3 2-3
	Toplam	81,600	184				

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşlarına göre programın eğitim anlayışının programa yansımaları hakkındaki düşünceleri arasında bazı maddelerde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Öğretmenlerin yaşları ile “öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir” maddesi arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır [$F(2-179)=3,556 p<,05$]. Farkın kaynağına bakıldığında 31-40 yaş arası ($X=2,7$) ile 41 yaş üzeri olanlar ($X=3,0$) arasında 41 yaş üzeri olanların lehine farklılığın olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre yaşça daha büyük olanlar programın öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesini hedeflediğini daha fazla kabul etmektedir. Öğretmenlerin yaşlarına göre anlamlı farklılık gösteren diğer bir madde “her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir” maddesidir [$F(2-183)=4,422 p<,05$]. Farkın kaynağı ise 41 yaş üzeri olanlar ($X=3,0$) ile 20-30 yaş arası ($X=2,6$) olanlar arasında 41 yaş üzeri olanların lehinedir. “Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder” maddesi de öğretmenlerin yaşlarına göre anlamlı farklılığın ortaya çıktığı maddelerden birisidir [$F(2-183)=3,605 p<,05$]. Farkın kaynağı olarak da 41 yaş üzeri ($X=3,2$) ile 20-30 yaş arası olanlar ($X=2,9$) arasında 41 yaş üzeri olanlar lehine ve yine 41 yaş üzeri ($X=3,2$) ile 31-40 yaş arası olanlar ($X=3,0$) arasında 41 yaş üzeri olanlar lehinedir. Yaş değişkeni ile anlamlı farklılığın bulunduğu son madde “öğrenci merkeze alınmıştır” maddesidir [$F(2-182)=3,093 p<,05$]. Farkın kaynağına bakıldığında 41 yaş üzeri ($X=3,0$) ile 20-30 yaş arası olanlar ($X=2,7$) arasında 41 yaş üzeri olanlar lehine ve yine 41 yaş üzeri ($X=3,0$) ile 31-40 yaş arası ($X=2,8$) olanlar arasında 41 yaş üzeri olanlar lehinedir. Bu bulgulardan hareketle yaşça büyük olan öğretmenlerin anlamlı farklılık bulunan bütün maddelerde daha fazla programın öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflendiğini, her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğunu, öğretmenin bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik etmesi ve öğrencinin merkeze alınması gerektiğini ortaya koyduğu düşüncesinde oldukları belirtilebilir.

186 • ÖĞRETMENLERE GÖRE İLKÖĞRETİM DKAB DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ EĞİTİM ANLAYIŞI (ADANA ÖRNEĞİ)

Tablo 10. Çalışma Yılına Göre Programın Eğitim Anlayışı Hakkındaki Görüşlerin Karşılaştırılması (Tek Yönlü ANOVA)

Programın eğitim anlayışı	Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	sd	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark
Yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınmıştır.	Gruplararası	1,124	2	,562	1,399	,250	
	Gruplariçi	70,314	175	,402			
	Toplam	71,438	177				
Çoklu zekâ yaklaşımı dikkate alınmıştır.	Gruplararası	1,733	2	,866	1,510	,224	
	Gruplariçi	102,157	178	,574			
	Toplam	103,890	180				
Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları dikkate alınmıştır.	Gruplararası	,358	2	,179	,438	,646	
	Gruplariçi	72,670	178	,408			
	Toplam	73,028	180				
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	Gruplararası	,134	2	,067	,212	,809	
	Gruplariçi	56,861	180	,316			
	Toplam	56,995	182				
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	Gruplararası	,118	2	,059	,161	,851	
	Gruplariçi	66,220	180	,368			
	Toplam	66,339	182				
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Gruplararası	,547	2	,273	,906	,406	
	Gruplariçi	54,317	180	,302			
	Toplam	54,863	182				
Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Gruplararası	,530	2				
	Gruplariçi	49,786	174	,265	,926	,398	
	Toplam	50,316	176	,286			
Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Gruplararası	,391	2	,196	,426	,654	
	Gruplariçi	79,467	173	,459			
	Toplam	79,858	175				
Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Gruplararası	2,358	2	1,179	2,938	,056	
	Gruplariçi	70,232	175	,401			
	Toplam	72,590	177				
Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Gruplararası	5,027	2	2,514	6,190	,003	1-3
	Gruplariçi	71,475	176	,406			2-3
	Toplam	76,503	178				
Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Gruplararası	,232	2	,116	,466	,628	
	Gruplariçi	43,504	175	,249			
	Toplam	43,736	177				
Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Gruplararası	2,418	2	1,209	3,297	,039	
	Gruplariçi	64,532	176	,367			1-3
	Toplam	66,950	178				2-3
Öğrenci merkeze alınmıştır.	Gruplararası	1,540	2	,770	1,715	,183	
	Gruplariçi	78,578	175	,449			
	Toplam	80,118	177				

Tablo 10'daki verilere göre öğretmenlerin çalışma yılları ile programın eğitim anlayışının programa yansımaları hakkındaki görüşlerinin anlamlı bir şekilde farklılaşması iki maddede gerçekleşmiştir. “Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir” maddesi bu maddelerden ilkidir [$F(2-176)=,466 p<,05$]. Farkın kaynağı, 1-5 yıl ($X=2,6$) ile 16-35 yıl ($X=3,1$) çalışanlar arasında 16-35 yıl çalışanlar lehinedir. Yine bu maddede, 6-15 yıl ($X=2,7$) ile 16-35 yıl ($X=3,1$) çalışanlar arasında 16-35 yıl çalışanlar lehine bir farklılaşma görülmektedir. Bu bulguya göre meslek hayatında daha kıdemli olan öğretmenlerin nispeten daha az kıdemli olan öğretmenlere göre programın Çoklu Zekâ Yaklaşımının en belirgin ilkelerinden birisi olan öğrencilerin farklı zekâ türlerinde gelişim potansiyeline sahip olduğu ilkesini yansıttığını düşündükleri ifade edilebilir. Anlamlı farklılaşmanın gerçekleştiği bir diğer madde; “öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder” maddesidir [$F(2-176)=3,297 p<,05$]. Farkın kaynağı ise 1-5 yıl ($X=2,9$) ile 16-35 yıl ($X=3,2$) çalışanlar arasında 16-35 yıl çalışanlar lehine ve 6-15 yıl ($X=3,0$) ile 16-35 yıl ($X=3,2$) çalışanlar arasında 16-35 yıl çalışanlar lehinedir. Bu maddede de farkın kaynağı incelendiğinde yukarıdaki madde ile bu madde arasında farklılaşmanın aynı gruplar arasında ve 16-35 yıl çalışanlar lehine gerçekleştiği görülmektedir. Böylece mesleğe uzun yıllarını vermiş öğretmenlerin programın Yapılandırmacı Yaklaşımın önemli ilkelerinden birisi olan öğretmenin öğrenme sürecinde bilginin yapılandırılmasına rehberlik etmesi gerektiği ilkesini yansıttığı görüşünde oldukları belirtilebilir.

Bu çalışmada çalışma yıllarına göre programda Yapılandırmacı Yaklaşımın dikkate alındığını düşünen öğretmenler arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. Kaymakcan'ın (2009: 68) araştırmasında ise öğretmenlerin çalışma yılları, programın Yapılandırmacılığı temele alıp almadığıyla ilgili düşüncelerini farklılaştırmaktadır. Araştırmada programın Yapılandırmacılığı temele aldığı düşününler içerisinde en yüksek oran 1-5 yıl arası çalışma yılına sahip öğretmenlere (% 51,9) aittir.

Tablo 11. Mezun Olunan Program Türüne Göre Din Anlayışı Hakkındaki Görüşlerin Karşılaştırılması (T Test)

Programın eğitim anlayışı	Mezuniyet	N	X	SS	Sd	t	p																																																																																																																																																									
Yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınmıştır.	DKAB	69	2,88	,61	179	,66	,51																																																																																																																																																									
	İlahiyat	112	2,95	,63				Çoklu zekâ yaklaşımı dikkate alınmıştır.	DKAB	69	2,70	,73	181	,13	,90		İlahiyat	114	2,71	,75	Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları dikkate alınmıştır.	DKAB	69	2,78	,64	183	1,06	,29		İlahiyat	116	2,88	,58	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	DKAB	70	2,97	,51	184	,65	,52		İlahiyat	116	3,02	,58	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	DKAB	70	2,99	,50	171,93	,76	,06		İlahiyat	116	2,92	,63	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	DKAB	70	2,94	,51	185	,68	,50		İlahiyat	117	3,00	,59	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	DKAB	69	2,96	,47	166,98	,45	,65		İlahiyat	114	2,92	,58	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	DKAB	68	2,69	,58	181	,30	,77		İlahiyat	115	2,66	,71	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	DKAB	69	2,72	,59	182	,34	,74		İlahiyat	115	2,76	,64	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	DKAB	69	2,67	,61	182	1,60	,11		İlahiyat	115	2,83	,68	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	DKAB	69	2,86	,46	182	1,37	,17		İlahiyat	115	2,96	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	DKAB	69	2,90	,57	183	2,46	,02		İlahiyat	116	3,12	,61	Öğrenci merkeze alınmıştır.	DKAB	69	2,78	,66	182	,25	,80		İlahiyat
Çoklu zekâ yaklaşımı dikkate alınmıştır.	DKAB	69	2,70	,73	181	,13	,90																																																																																																																																																									
	İlahiyat	114	2,71	,75				Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları dikkate alınmıştır.	DKAB	69	2,78	,64	183	1,06	,29		İlahiyat	116	2,88	,58	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	DKAB	70	2,97	,51	184	,65	,52		İlahiyat	116	3,02	,58	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	DKAB	70	2,99	,50	171,93	,76	,06		İlahiyat	116	2,92	,63	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	DKAB	70	2,94	,51	185	,68	,50		İlahiyat	117	3,00	,59	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	DKAB	69	2,96	,47	166,98	,45	,65		İlahiyat	114	2,92	,58	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	DKAB	68	2,69	,58	181	,30	,77		İlahiyat	115	2,66	,71	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	DKAB	69	2,72	,59	182	,34	,74		İlahiyat	115	2,76	,64	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	DKAB	69	2,67	,61	182	1,60	,11		İlahiyat	115	2,83	,68	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	DKAB	69	2,86	,46	182	1,37	,17		İlahiyat	115	2,96	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	DKAB	69	2,90	,57	183	2,46	,02		İlahiyat	116	3,12	,61	Öğrenci merkeze alınmıştır.	DKAB	69	2,78	,66	182	,25	,80		İlahiyat	115	2,81	,69										
Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları dikkate alınmıştır.	DKAB	69	2,78	,64	183	1,06	,29																																																																																																																																																									
	İlahiyat	116	2,88	,58				Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	DKAB	70	2,97	,51	184	,65	,52		İlahiyat	116	3,02	,58	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	DKAB	70	2,99	,50	171,93	,76	,06		İlahiyat	116	2,92	,63	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	DKAB	70	2,94	,51	185	,68	,50		İlahiyat	117	3,00	,59	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	DKAB	69	2,96	,47	166,98	,45	,65		İlahiyat	114	2,92	,58	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	DKAB	68	2,69	,58	181	,30	,77		İlahiyat	115	2,66	,71	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	DKAB	69	2,72	,59	182	,34	,74		İlahiyat	115	2,76	,64	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	DKAB	69	2,67	,61	182	1,60	,11		İlahiyat	115	2,83	,68	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	DKAB	69	2,86	,46	182	1,37	,17		İlahiyat	115	2,96	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	DKAB	69	2,90	,57	183	2,46	,02		İlahiyat	116	3,12	,61	Öğrenci merkeze alınmıştır.	DKAB	69	2,78	,66	182	,25	,80		İlahiyat	115	2,81	,69																							
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	DKAB	70	2,97	,51	184	,65	,52																																																																																																																																																									
	İlahiyat	116	3,02	,58				Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	DKAB	70	2,99	,50	171,93	,76	,06		İlahiyat	116	2,92	,63	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	DKAB	70	2,94	,51	185	,68	,50		İlahiyat	117	3,00	,59	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	DKAB	69	2,96	,47	166,98	,45	,65		İlahiyat	114	2,92	,58	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	DKAB	68	2,69	,58	181	,30	,77		İlahiyat	115	2,66	,71	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	DKAB	69	2,72	,59	182	,34	,74		İlahiyat	115	2,76	,64	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	DKAB	69	2,67	,61	182	1,60	,11		İlahiyat	115	2,83	,68	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	DKAB	69	2,86	,46	182	1,37	,17		İlahiyat	115	2,96	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	DKAB	69	2,90	,57	183	2,46	,02		İlahiyat	116	3,12	,61	Öğrenci merkeze alınmıştır.	DKAB	69	2,78	,66	182	,25	,80		İlahiyat	115	2,81	,69																																				
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	DKAB	70	2,99	,50	171,93	,76	,06																																																																																																																																																									
	İlahiyat	116	2,92	,63				Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	DKAB	70	2,94	,51	185	,68	,50		İlahiyat	117	3,00	,59	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	DKAB	69	2,96	,47	166,98	,45	,65		İlahiyat	114	2,92	,58	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	DKAB	68	2,69	,58	181	,30	,77		İlahiyat	115	2,66	,71	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	DKAB	69	2,72	,59	182	,34	,74		İlahiyat	115	2,76	,64	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	DKAB	69	2,67	,61	182	1,60	,11		İlahiyat	115	2,83	,68	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	DKAB	69	2,86	,46	182	1,37	,17		İlahiyat	115	2,96	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	DKAB	69	2,90	,57	183	2,46	,02		İlahiyat	116	3,12	,61	Öğrenci merkeze alınmıştır.	DKAB	69	2,78	,66	182	,25	,80		İlahiyat	115	2,81	,69																																																	
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	DKAB	70	2,94	,51	185	,68	,50																																																																																																																																																									
	İlahiyat	117	3,00	,59				Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	DKAB	69	2,96	,47	166,98	,45	,65		İlahiyat	114	2,92	,58	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	DKAB	68	2,69	,58	181	,30	,77		İlahiyat	115	2,66	,71	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	DKAB	69	2,72	,59	182	,34	,74		İlahiyat	115	2,76	,64	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	DKAB	69	2,67	,61	182	1,60	,11		İlahiyat	115	2,83	,68	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	DKAB	69	2,86	,46	182	1,37	,17		İlahiyat	115	2,96	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	DKAB	69	2,90	,57	183	2,46	,02		İlahiyat	116	3,12	,61	Öğrenci merkeze alınmıştır.	DKAB	69	2,78	,66	182	,25	,80		İlahiyat	115	2,81	,69																																																														
Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	DKAB	69	2,96	,47	166,98	,45	,65																																																																																																																																																									
	İlahiyat	114	2,92	,58				Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	DKAB	68	2,69	,58	181	,30	,77		İlahiyat	115	2,66	,71	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	DKAB	69	2,72	,59	182	,34	,74		İlahiyat	115	2,76	,64	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	DKAB	69	2,67	,61	182	1,60	,11		İlahiyat	115	2,83	,68	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	DKAB	69	2,86	,46	182	1,37	,17		İlahiyat	115	2,96	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	DKAB	69	2,90	,57	183	2,46	,02		İlahiyat	116	3,12	,61	Öğrenci merkeze alınmıştır.	DKAB	69	2,78	,66	182	,25	,80		İlahiyat	115	2,81	,69																																																																											
Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	DKAB	68	2,69	,58	181	,30	,77																																																																																																																																																									
	İlahiyat	115	2,66	,71				Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	DKAB	69	2,72	,59	182	,34	,74		İlahiyat	115	2,76	,64	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	DKAB	69	2,67	,61	182	1,60	,11		İlahiyat	115	2,83	,68	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	DKAB	69	2,86	,46	182	1,37	,17		İlahiyat	115	2,96	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	DKAB	69	2,90	,57	183	2,46	,02		İlahiyat	116	3,12	,61	Öğrenci merkeze alınmıştır.	DKAB	69	2,78	,66	182	,25	,80		İlahiyat	115	2,81	,69																																																																																								
Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	DKAB	69	2,72	,59	182	,34	,74																																																																																																																																																									
	İlahiyat	115	2,76	,64				Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	DKAB	69	2,67	,61	182	1,60	,11		İlahiyat	115	2,83	,68	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	DKAB	69	2,86	,46	182	1,37	,17		İlahiyat	115	2,96	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	DKAB	69	2,90	,57	183	2,46	,02		İlahiyat	116	3,12	,61	Öğrenci merkeze alınmıştır.	DKAB	69	2,78	,66	182	,25	,80		İlahiyat	115	2,81	,69																																																																																																					
Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	DKAB	69	2,67	,61	182	1,60	,11																																																																																																																																																									
	İlahiyat	115	2,83	,68				Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	DKAB	69	2,86	,46	182	1,37	,17		İlahiyat	115	2,96	,50	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	DKAB	69	2,90	,57	183	2,46	,02		İlahiyat	116	3,12	,61	Öğrenci merkeze alınmıştır.	DKAB	69	2,78	,66	182	,25	,80		İlahiyat	115	2,81	,69																																																																																																																		
Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	DKAB	69	2,86	,46	182	1,37	,17																																																																																																																																																									
	İlahiyat	115	2,96	,50				Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	DKAB	69	2,90	,57	183	2,46	,02		İlahiyat	116	3,12	,61	Öğrenci merkeze alınmıştır.	DKAB	69	2,78	,66	182	,25	,80		İlahiyat	115	2,81	,69																																																																																																																															
Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	DKAB	69	2,90	,57	183	2,46	,02																																																																																																																																																									
	İlahiyat	116	3,12	,61				Öğrenci merkeze alınmıştır.	DKAB	69	2,78	,66	182	,25	,80		İlahiyat	115	2,81	,69																																																																																																																																												
Öğrenci merkeze alınmıştır.	DKAB	69	2,78	,66	182	,25	,80																																																																																																																																																									
	İlahiyat	115	2,81	,69																																																																																																																																																												

Tablo 11 incelendiğinde öğretmenlerin mezun oldukları program türüne göre programın eğitim anlayışı ile ilgili görüşlerinde bir maddede anlamlı bir farklılaşma oluşmuştur. Farklılaşmanın gerçekleştiği madde, “öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder” maddesidir [$t(183)=2,46$ $p<,05$]. DKAB Öğretmenliği programından mezun olan öğretmenlerin puan ortalamaları 2,90 iken İlahiyat Lisans programından mezun öğretmenlerin puan ortalamaları 3,12’dir. Elde edilen bulguya göre İlahiyat Lisans programından mezun olan öğretmenler DKAB Öğretmenliği programı

mezunlarına göre daha fazla programın öğretmenlerin öğrenme sürecinde öğrenenin bilgiyi yapılandırmasında rehberlik etmesi gerektiği ilkesini yansıttığını düşünmektedir.

Çalışmamızda öğretmenlerin mezun oldukları lisans programı türüne göre programın Yapılandırmacı Yaklaşım dikkate alıp almamasıyla ilgili görüşlerinde bir farklılaşma tespit edilmemiştir. Ancak Kaymakcan'ın (2009: 68) çalışmasında mezun olunan lisans programı türüne göre öğretmenlerin programın Yapılandırmacı Yaklaşımı temele aldığı düşünmeleri arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu görüşte olan öğretmenler arasında en yüksek oran İlköğretim DKAB Öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenlere (% 62,7) aittir.

Tablo 12. Lisansüstü Eğitim Yapma Durumuna Göre Programın Eğitim Anlayışı Hakkındaki Görüşlerin Karşılaştırılması (T Test)

Programın eğitim anlayışı	Lisansüstü Eğitim	N	X	SS	Sd	t	p																																																																																																																																												
Yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınmıştır.	Yapmadım	130	2,94	,58	31,73	1,20	,24																																																																																																																																												
	Yaptım	27	2,74	,81				Çoklu zekâ yaklaşımı dikkate alınmıştır.	Yapmadım	129	2,63	,71	155	,80	,43	Yaptım	28	2,75	,84	Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları dikkate alınmıştır.	Yapmadım	130	2,79	,62	46,69	1,24	,22	Yaptım	29	2,93	,53	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	Yapmadım	131	3,00	,51	158	,00	1,00	Yaptım	29	3,00	,58	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	Yapmadım	132	2,95	,56	158	,14	,89	Yaptım	28	2,96	,74	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Yapmadım	132	2,95	,51	159	,70	,48	Yaptım	29	3,03	,73	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Yapmadım	130	2,92	,54	156	,58	,56	Yaptım	28	2,86	,59	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Yapmadım	129	2,68	,64	156	1,46	,15	Yaptım	29	2,48	,78	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Yapmadım	130	2,75	,57	35,03	1,26	,22	Yaptım	29	2,55	,78	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Yapmadım	131	2,74	,65	147	,19	,85	Yaptım	28	2,71	,71	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Yapmadım	131	2,90	,46	158	,04	,97	Yaptım	29	2,90	,56	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Yapmadım	131	2,98	,61	158	1,54	,13	Yaptım	29	3,17	,54	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Yapmadım	130	2,76	,66	157	,24	,81
Çoklu zekâ yaklaşımı dikkate alınmıştır.	Yapmadım	129	2,63	,71	155	,80	,43																																																																																																																																												
	Yaptım	28	2,75	,84				Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları dikkate alınmıştır.	Yapmadım	130	2,79	,62	46,69	1,24	,22	Yaptım	29	2,93	,53	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	Yapmadım	131	3,00	,51	158	,00	1,00	Yaptım	29	3,00	,58	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	Yapmadım	132	2,95	,56	158	,14	,89	Yaptım	28	2,96	,74	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Yapmadım	132	2,95	,51	159	,70	,48	Yaptım	29	3,03	,73	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Yapmadım	130	2,92	,54	156	,58	,56	Yaptım	28	2,86	,59	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Yapmadım	129	2,68	,64	156	1,46	,15	Yaptım	29	2,48	,78	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Yapmadım	130	2,75	,57	35,03	1,26	,22	Yaptım	29	2,55	,78	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Yapmadım	131	2,74	,65	147	,19	,85	Yaptım	28	2,71	,71	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Yapmadım	131	2,90	,46	158	,04	,97	Yaptım	29	2,90	,56	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Yapmadım	131	2,98	,61	158	1,54	,13	Yaptım	29	3,17	,54	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Yapmadım	130	2,76	,66	157	,24	,81	Yaptım	29	2,79	,62								
Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları dikkate alınmıştır.	Yapmadım	130	2,79	,62	46,69	1,24	,22																																																																																																																																												
	Yaptım	29	2,93	,53				Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	Yapmadım	131	3,00	,51	158	,00	1,00	Yaptım	29	3,00	,58	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	Yapmadım	132	2,95	,56	158	,14	,89	Yaptım	28	2,96	,74	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Yapmadım	132	2,95	,51	159	,70	,48	Yaptım	29	3,03	,73	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Yapmadım	130	2,92	,54	156	,58	,56	Yaptım	28	2,86	,59	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Yapmadım	129	2,68	,64	156	1,46	,15	Yaptım	29	2,48	,78	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Yapmadım	130	2,75	,57	35,03	1,26	,22	Yaptım	29	2,55	,78	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Yapmadım	131	2,74	,65	147	,19	,85	Yaptım	28	2,71	,71	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Yapmadım	131	2,90	,46	158	,04	,97	Yaptım	29	2,90	,56	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Yapmadım	131	2,98	,61	158	1,54	,13	Yaptım	29	3,17	,54	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Yapmadım	130	2,76	,66	157	,24	,81	Yaptım	29	2,79	,62																				
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	Yapmadım	131	3,00	,51	158	,00	1,00																																																																																																																																												
	Yaptım	29	3,00	,58				Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	Yapmadım	132	2,95	,56	158	,14	,89	Yaptım	28	2,96	,74	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Yapmadım	132	2,95	,51	159	,70	,48	Yaptım	29	3,03	,73	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Yapmadım	130	2,92	,54	156	,58	,56	Yaptım	28	2,86	,59	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Yapmadım	129	2,68	,64	156	1,46	,15	Yaptım	29	2,48	,78	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Yapmadım	130	2,75	,57	35,03	1,26	,22	Yaptım	29	2,55	,78	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Yapmadım	131	2,74	,65	147	,19	,85	Yaptım	28	2,71	,71	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Yapmadım	131	2,90	,46	158	,04	,97	Yaptım	29	2,90	,56	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Yapmadım	131	2,98	,61	158	1,54	,13	Yaptım	29	3,17	,54	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Yapmadım	130	2,76	,66	157	,24	,81	Yaptım	29	2,79	,62																																
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	Yapmadım	132	2,95	,56	158	,14	,89																																																																																																																																												
	Yaptım	28	2,96	,74				Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Yapmadım	132	2,95	,51	159	,70	,48	Yaptım	29	3,03	,73	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Yapmadım	130	2,92	,54	156	,58	,56	Yaptım	28	2,86	,59	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Yapmadım	129	2,68	,64	156	1,46	,15	Yaptım	29	2,48	,78	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Yapmadım	130	2,75	,57	35,03	1,26	,22	Yaptım	29	2,55	,78	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Yapmadım	131	2,74	,65	147	,19	,85	Yaptım	28	2,71	,71	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Yapmadım	131	2,90	,46	158	,04	,97	Yaptım	29	2,90	,56	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Yapmadım	131	2,98	,61	158	1,54	,13	Yaptım	29	3,17	,54	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Yapmadım	130	2,76	,66	157	,24	,81	Yaptım	29	2,79	,62																																												
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Yapmadım	132	2,95	,51	159	,70	,48																																																																																																																																												
	Yaptım	29	3,03	,73				Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Yapmadım	130	2,92	,54	156	,58	,56	Yaptım	28	2,86	,59	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Yapmadım	129	2,68	,64	156	1,46	,15	Yaptım	29	2,48	,78	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Yapmadım	130	2,75	,57	35,03	1,26	,22	Yaptım	29	2,55	,78	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Yapmadım	131	2,74	,65	147	,19	,85	Yaptım	28	2,71	,71	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Yapmadım	131	2,90	,46	158	,04	,97	Yaptım	29	2,90	,56	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Yapmadım	131	2,98	,61	158	1,54	,13	Yaptım	29	3,17	,54	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Yapmadım	130	2,76	,66	157	,24	,81	Yaptım	29	2,79	,62																																																								
Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Yapmadım	130	2,92	,54	156	,58	,56																																																																																																																																												
	Yaptım	28	2,86	,59				Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Yapmadım	129	2,68	,64	156	1,46	,15	Yaptım	29	2,48	,78	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Yapmadım	130	2,75	,57	35,03	1,26	,22	Yaptım	29	2,55	,78	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Yapmadım	131	2,74	,65	147	,19	,85	Yaptım	28	2,71	,71	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Yapmadım	131	2,90	,46	158	,04	,97	Yaptım	29	2,90	,56	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Yapmadım	131	2,98	,61	158	1,54	,13	Yaptım	29	3,17	,54	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Yapmadım	130	2,76	,66	157	,24	,81	Yaptım	29	2,79	,62																																																																				
Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Yapmadım	129	2,68	,64	156	1,46	,15																																																																																																																																												
	Yaptım	29	2,48	,78				Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Yapmadım	130	2,75	,57	35,03	1,26	,22	Yaptım	29	2,55	,78	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Yapmadım	131	2,74	,65	147	,19	,85	Yaptım	28	2,71	,71	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Yapmadım	131	2,90	,46	158	,04	,97	Yaptım	29	2,90	,56	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Yapmadım	131	2,98	,61	158	1,54	,13	Yaptım	29	3,17	,54	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Yapmadım	130	2,76	,66	157	,24	,81	Yaptım	29	2,79	,62																																																																																
Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Yapmadım	130	2,75	,57	35,03	1,26	,22																																																																																																																																												
	Yaptım	29	2,55	,78				Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Yapmadım	131	2,74	,65	147	,19	,85	Yaptım	28	2,71	,71	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Yapmadım	131	2,90	,46	158	,04	,97	Yaptım	29	2,90	,56	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Yapmadım	131	2,98	,61	158	1,54	,13	Yaptım	29	3,17	,54	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Yapmadım	130	2,76	,66	157	,24	,81	Yaptım	29	2,79	,62																																																																																												
Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Yapmadım	131	2,74	,65	147	,19	,85																																																																																																																																												
	Yaptım	28	2,71	,71				Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Yapmadım	131	2,90	,46	158	,04	,97	Yaptım	29	2,90	,56	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Yapmadım	131	2,98	,61	158	1,54	,13	Yaptım	29	3,17	,54	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Yapmadım	130	2,76	,66	157	,24	,81	Yaptım	29	2,79	,62																																																																																																								
Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Yapmadım	131	2,90	,46	158	,04	,97																																																																																																																																												
	Yaptım	29	2,90	,56				Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Yapmadım	131	2,98	,61	158	1,54	,13	Yaptım	29	3,17	,54	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Yapmadım	130	2,76	,66	157	,24	,81	Yaptım	29	2,79	,62																																																																																																																				
Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Yapmadım	131	2,98	,61	158	1,54	,13																																																																																																																																												
	Yaptım	29	3,17	,54				Öğrenci merkeze alınmıştır.	Yapmadım	130	2,76	,66	157	,24	,81	Yaptım	29	2,79	,62																																																																																																																																
Öğrenci merkeze alınmıştır.	Yapmadım	130	2,76	,66	157	,24	,81																																																																																																																																												
	Yaptım	29	2,79	,62																																																																																																																																															

190 • ÖĞRETMENLERE GÖRE İLKÖĞRETİM DKAB DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ EĞİTİM ANLAYIŞI (ADANA ÖRNEĞİ)

Tablo 12'deki verilere göre öğretmenlerin lisansüstü eğitim görmelerine göre programın eğitim anlayışının programa yansımaları ile ilgili görüşleri arasında bir farklılaşma yoktur. Bu sonuçta görüşleri alınan öğretmenler arasında lisansüstü öğrenim gören öğretmen sayısının az olmasının da rolünün olduğu belirtilebilir.

Tablo 13. Programı İnceleme Durumuna Göre Programın Eğitim Anlayışı Hakkındaki Görüşlerin Karşılaştırılması (T Test)

Programın eğitim anlayışı	Programı inceleme durumu	N	X	SS	Sd	t	p																																																																																																																																																
Yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınmıştır.	Bütünüyle inceledim	61	2,97	,73	156	,97	,33																																																																																																																																																
	Kısmen inceledim	97	2,87	,57				Çoklu zekâ yaklaşımı dikkate alınmıştır.	Bütünüyle inceledim	63	2,84	,79	160	1,82	,07	Kısmen inceledim	99	2,63	,69	Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları dikkate alınmıştır.	Bütünüyle inceledim	63	2,89	,57	160	,94	,35	Kısmen inceledim	99	2,80	,62	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	3,05	,52	161	,55	,58	Kısmen inceledim	100	3,00	,55	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,97	,62	161	,02	,99	Kısmen inceledim	100	2,97	,52	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,97	,59	162	,14	,89	Kısmen inceledim	101	2,98	,51	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	3,01	,55	158	1,54	,13	Kısmen inceledim	97	2,89	,50	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,73	,65	158	,78	,44	Kısmen inceledim	97	2,65	,63	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,78	,68	159	,65	,52	Kısmen inceledim	98	2,71	,56	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,86	,64	159	,92	,36	Kısmen inceledim	98	2,77	,61	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,98	,52	160	1,62	,11	Kısmen inceledim.	99	2,86	,45	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Bütünüyle inceledim.	63	3,19	,59	160	2,73	,01	Kısmen inceledim.	99	2,93	,59	Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76	Öğrenci merkeze alınmıştır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76	159	1,87	,06
Çoklu zekâ yaklaşımı dikkate alınmıştır.	Bütünüyle inceledim	63	2,84	,79	160	1,82	,07																																																																																																																																																
	Kısmen inceledim	99	2,63	,69				Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları dikkate alınmıştır.	Bütünüyle inceledim	63	2,89	,57	160	,94	,35	Kısmen inceledim	99	2,80	,62	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	3,05	,52	161	,55	,58	Kısmen inceledim	100	3,00	,55	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,97	,62	161	,02	,99	Kısmen inceledim	100	2,97	,52	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,97	,59	162	,14	,89	Kısmen inceledim	101	2,98	,51	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	3,01	,55	158	1,54	,13	Kısmen inceledim	97	2,89	,50	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,73	,65	158	,78	,44	Kısmen inceledim	97	2,65	,63	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,78	,68	159	,65	,52	Kısmen inceledim	98	2,71	,56	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,86	,64	159	,92	,36	Kısmen inceledim	98	2,77	,61	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,98	,52	160	1,62	,11	Kısmen inceledim.	99	2,86	,45	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Bütünüyle inceledim.	63	3,19	,59	160	2,73	,01	Kısmen inceledim.	99	2,93	,59		Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76				Öğrenci merkeze alınmıştır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76	159	1,87	,06	Kısmen inceledim	98	2,73	,60				
Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları dikkate alınmıştır.	Bütünüyle inceledim	63	2,89	,57	160	,94	,35																																																																																																																																																
	Kısmen inceledim	99	2,80	,62				Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	3,05	,52	161	,55	,58	Kısmen inceledim	100	3,00	,55	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,97	,62	161	,02	,99	Kısmen inceledim	100	2,97	,52	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,97	,59	162	,14	,89	Kısmen inceledim	101	2,98	,51	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	3,01	,55	158	1,54	,13	Kısmen inceledim	97	2,89	,50	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,73	,65	158	,78	,44	Kısmen inceledim	97	2,65	,63	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,78	,68	159	,65	,52	Kısmen inceledim	98	2,71	,56	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,86	,64	159	,92	,36	Kısmen inceledim	98	2,77	,61	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,98	,52	160	1,62	,11	Kısmen inceledim.	99	2,86	,45	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Bütünüyle inceledim.	63	3,19	,59	160	2,73	,01	Kısmen inceledim.	99	2,93	,59		Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76				Öğrenci merkeze alınmıştır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76	159	1,87	,06	Kısmen inceledim	98	2,73	,60																
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	3,05	,52	161	,55	,58																																																																																																																																																
	Kısmen inceledim	100	3,00	,55				Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,97	,62	161	,02	,99	Kısmen inceledim	100	2,97	,52	Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,97	,59	162	,14	,89	Kısmen inceledim	101	2,98	,51	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	3,01	,55	158	1,54	,13	Kısmen inceledim	97	2,89	,50	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,73	,65	158	,78	,44	Kısmen inceledim	97	2,65	,63	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,78	,68	159	,65	,52	Kısmen inceledim	98	2,71	,56	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,86	,64	159	,92	,36	Kısmen inceledim	98	2,77	,61	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,98	,52	160	1,62	,11	Kısmen inceledim.	99	2,86	,45	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Bütünüyle inceledim.	63	3,19	,59	160	2,73	,01	Kısmen inceledim.	99	2,93	,59		Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76				Öğrenci merkeze alınmıştır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76	159	1,87	,06	Kısmen inceledim	98	2,73	,60																												
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen beceriler açıkça belirtilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,97	,62	161	,02	,99																																																																																																																																																
	Kısmen inceledim	100	2,97	,52				Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,97	,59	162	,14	,89	Kısmen inceledim	101	2,98	,51	Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	3,01	,55	158	1,54	,13	Kısmen inceledim	97	2,89	,50	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,73	,65	158	,78	,44	Kısmen inceledim	97	2,65	,63	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,78	,68	159	,65	,52	Kısmen inceledim	98	2,71	,56	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,86	,64	159	,92	,36	Kısmen inceledim	98	2,77	,61	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,98	,52	160	1,62	,11	Kısmen inceledim.	99	2,86	,45	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Bütünüyle inceledim.	63	3,19	,59	160	2,73	,01	Kısmen inceledim.	99	2,93	,59		Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76				Öğrenci merkeze alınmıştır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76	159	1,87	,06	Kısmen inceledim	98	2,73	,60																																								
Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kavramlar açıkça belirtilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,97	,59	162	,14	,89																																																																																																																																																
	Kısmen inceledim	101	2,98	,51				Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	3,01	,55	158	1,54	,13	Kısmen inceledim	97	2,89	,50	Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,73	,65	158	,78	,44	Kısmen inceledim	97	2,65	,63	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,78	,68	159	,65	,52	Kısmen inceledim	98	2,71	,56	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,86	,64	159	,92	,36	Kısmen inceledim	98	2,77	,61	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,98	,52	160	1,62	,11	Kısmen inceledim.	99	2,86	,45	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Bütünüyle inceledim.	63	3,19	,59	160	2,73	,01	Kısmen inceledim.	99	2,93	,59		Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76				Öğrenci merkeze alınmıştır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76	159	1,87	,06	Kısmen inceledim	98	2,73	,60																																																				
Kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	3,01	,55	158	1,54	,13																																																																																																																																																
	Kısmen inceledim	97	2,89	,50				Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,73	,65	158	,78	,44	Kısmen inceledim	97	2,65	,63	Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,78	,68	159	,65	,52	Kısmen inceledim	98	2,71	,56	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,86	,64	159	,92	,36	Kısmen inceledim	98	2,77	,61	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,98	,52	160	1,62	,11	Kısmen inceledim.	99	2,86	,45	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Bütünüyle inceledim.	63	3,19	,59	160	2,73	,01	Kısmen inceledim.	99	2,93	,59		Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76				Öğrenci merkeze alınmıştır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76	159	1,87	,06	Kısmen inceledim	98	2,73	,60																																																																
Öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerleri karşılaştığı yeni durumlara uyarlayabilmesi hedeflenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,73	,65	158	,78	,44																																																																																																																																																
	Kısmen inceledim	97	2,65	,63				Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,78	,68	159	,65	,52	Kısmen inceledim	98	2,71	,56	Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,86	,64	159	,92	,36	Kısmen inceledim	98	2,77	,61	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,98	,52	160	1,62	,11	Kısmen inceledim.	99	2,86	,45	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Bütünüyle inceledim.	63	3,19	,59	160	2,73	,01	Kısmen inceledim.	99	2,93	,59		Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76				Öğrenci merkeze alınmıştır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76	159	1,87	,06	Kısmen inceledim	98	2,73	,60																																																																												
Öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,78	,68	159	,65	,52																																																																																																																																																
	Kısmen inceledim	98	2,71	,56				Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,86	,64	159	,92	,36	Kısmen inceledim	98	2,77	,61	Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,98	,52	160	1,62	,11	Kısmen inceledim.	99	2,86	,45	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Bütünüyle inceledim.	63	3,19	,59	160	2,73	,01	Kısmen inceledim.	99	2,93	,59		Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76				Öğrenci merkeze alınmıştır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76	159	1,87	,06	Kısmen inceledim	98	2,73	,60																																																																																								
Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir.	Bütünüyle inceledim	63	2,86	,64	159	,92	,36																																																																																																																																																
	Kısmen inceledim	98	2,77	,61				Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,98	,52	160	1,62	,11	Kısmen inceledim.	99	2,86	,45	Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Bütünüyle inceledim.	63	3,19	,59	160	2,73	,01	Kısmen inceledim.	99	2,93	,59		Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76				Öğrenci merkeze alınmıştır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76	159	1,87	,06	Kısmen inceledim	98	2,73	,60																																																																																																				
Kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,98	,52	160	1,62	,11																																																																																																																																																
	Kısmen inceledim.	99	2,86	,45				Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Bütünüyle inceledim.	63	3,19	,59	160	2,73	,01	Kısmen inceledim.	99	2,93	,59		Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76				Öğrenci merkeze alınmıştır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76	159	1,87	,06	Kısmen inceledim	98	2,73	,60																																																																																																																
Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder.	Bütünüyle inceledim.	63	3,19	,59	160	2,73	,01																																																																																																																																																
	Kısmen inceledim.	99	2,93	,59																																																																																																																																																			
	Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76																																																																																																																																																			
Öğrenci merkeze alınmıştır.	Bütünüyle inceledim.	63	2,94	,76	159	1,87	,06																																																																																																																																																
	Kısmen inceledim	98	2,73	,60																																																																																																																																																			

Tablo 13'e göre öğretmenlerin programı inceleme durumları bir maddede programın eğitim anlayışı ile ilgili görüşlerini farklılaştırmıştır. Farklılaşmanın olduğu madde, “öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder” maddesidir [$t(160)=2,73 p<,05$]. Programı bütünüyle incelediğini ifade eden öğretmenlerin puan ortalamaları 3,19, programı kısmen inceleyen öğretmenlerin puan ortalamaları ise 2,93'tür. Görüldüğü üzere programı bütünüyle inceleyen öğretmenlerin puan ortalamaları kısmen inceleyen öğretmenlere göre daha azdır. Bu da programı bütünüyle inceleyen öğretmenlerin kısmen inceleyenlere göre daha fazla programın öğretmenlerin bilginin öğrenici tarafından yapılandırılmasında rehberlik etmesi gerektiği ilkesini yansıttığını düşündüklerini ortaya koymaktadır.

Sonuç

Araştırmada belirlenen hipotezler çerçevesinde sonuçlar şu şekilde ortaya çıkmıştır:

“Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre programın eğitim anlayışının programa yansması ile ilgili görüşlerinde farklılaşma olmayacaktır” şeklindeki birinci hipotezimiz desteklenmemiştir. Cinsiyet değişkeni öğretmenlerin programın eğitim anlayışının programa yansması ile ilgili görüşlerini iki maddede farklılaştırmıştır. “Her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir” maddesinde erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha fazla programın her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu ilkesini yansıttığını kabul ettiği tespit edilmiştir. Cinsiyetin farklılaşma oluşturduğu bir diğer madde, “öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder” maddesidir. Araştırma bulgularına göre erkek öğretmenler, programın öğretmenin bilginin öğrenci tarafından yapılandırılmasına rehberlik ettiği görüşünü yansıttığını kadınlara oranla daha fazla benimsemiştir.

İkinci hipotezimiz olan “öğretmenlerin yaşları, programın eğitim anlayışına yönelik görüşlerinde herhangi bir farklılık oluşturmayacaktır” hipotezi desteklenmemiştir. Öğretmenlerin yaşları ile programda “öğrencinin yeni bilgi, beceri ve değerler üretebilen bireyler haline getirilmesi hedeflenmiştir” maddesinin yansması ile ilgili görüşlerinde 31-40 yaş arası ile 41 yaş üzeri olanlar arasında 41 yaş üzeri olanların lehine farklılığın olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yaşlarına göre anlamlı farklılık gösteren diğer bir madde, “her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu

192 • ÖĞRETMENLERE GÖRE İLKÖĞRETİM DKAB DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ EĞİTİM ANLAYIŞI (ADANA ÖRNEĞİ)

kabul edilmiştir.” maddesidir. Bu maddede farkın kaynağı ise 41 yaş üzeri olanlar ile 20-30 yaş arası olanlar arasında 41 yaş üzeri olanların lehinedir. “Öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder” maddesi de öğretmenlerin yaşlarına göre anlamlı farklılığın ortaya çıktığı maddelerden birisidir. Farkın kaynağı olarak da 41 yaş üzeri ile 20-30 yaş arası olanlar arasında 41 yaş üzeri olanlar lehine ve yine 41 yaş üzeri ile 31-40 yaş arası olanlar arasında 41 yaş üzeri olanlar lehinedir. Yaş değişkeni ile anlamlı farklılığın bulunduğu son madde “öğrenci merkeze alınmıştır” maddesidir. Farkın kaynağına bakıldığında 41 yaş üzeri ile 20-30 yaş arası olanlar arasında 41 yaş üzeri olanlar lehine ve yine 41 yaş üzeri ile 31-40 yaş arası olanlar arasında 41 yaş üzeri olanlar lehinedir.

“Öğretmenlerin çalışma yılları, programın eğitim anlayışının programa yansması ile ilgili görüşlerini farklılaştıracaktır” şeklindeki üçüncü hipotezimiz desteklenmiştir. Araştırma verilerine göre “her öğrencinin bir veya birkaç zekâ alanında gelişim potansiyeline sahip olduğu kabul edilmiştir” maddesi çalışma yılı değişkenine göre farklılaşmanın gerçekleştiği maddelerden ilkidir. Farkın kaynağı, 1-5 yıl ile 16-35 yıl çalışanlar arasında 16-35 yıl çalışanlar lehinedir. Yine bu maddede, 6-15 yıl ile 16-35 yıl çalışanlar arasında 16-35 yıl çalışanlar lehine bir farklılaşma görülmektedir. Çalışma yılı değişkenine göre anlamlı farklılaşmanın gerçekleştiği bir diğer madde; “öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder” maddesidir. Bu maddede farkın kaynağı, 1-5 yıl ile 16-35 yıl çalışanlar arasında 16-35 yıl çalışanlar lehine ve 6-15 yıl ile 16-35 yıl çalışanlar arasında 16-35 yıl çalışanlar lehinedir.

Dördüncü hipotezimiz olan “öğretmenlerin mezun oldukları program türü, programın eğitim anlayışına yönelik görüşlerinde farklılaşma ortaya çıkaracaktır” hipotezi desteklenmiştir. Farklılaşmanın gerçekleştiği madde “öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder” maddesidir. İlahiyat Lisans programından mezun olan öğretmenler DKAB Öğretmenliği programı mezunlarına göre daha fazla programın öğretmenin öğrenme sürecinde öğrenenin bilgiyi yapılandırmasında rehberlik etmesi gerektiği ilkesini yansıttığını kabul etmektedir.

Araştırma bulgularına göre beşinci hipotezimiz olan “öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapma durumları, programın eğitim anlayışı ile ilgili görüşlerini farklılaştıracaktır” hipotezi desteklenmemiştir.

Son hipotezimiz olan “öğretmenlerin programı inceleme durumları, programın eğitim anlayışı hakkındaki görüşlerinde farklılaşma oluşturacak-

tır” hipotezi desteklenmemiştir. Farklılaşma, “öğretmen bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına rehberlik eder” maddesinde ortaya çıkmıştır. Araştırma bulgularına göre programı bütünüyle inceleyen öğretmenler kısmen inceleyenlere göre daha fazla programın öğretmenlerin bilginin öğrenci tarafından yapılandırılmasına rehberlik etmesi gerektiği ilkesini yansıttığını düşünmektedir.

Öğretmenlerin programın eğitim anlayışını yansıtmaya durumunu tespit etmek için belirlenen maddelere verilen cevaplar incelendiğinde genel olarak öğretmenlerin programın eğitim anlayışının programa yansımaları ile ilgili olumlu düşünce içerisinde oldukları tespit edilmiştir. Çünkü ilgili maddelerin hepsinde “katılıyorum” şeklinde görüş bildiren öğretmenlerin diğer görüşlere sahip öğretmenlerden daha fazla olduğu görülmektedir. “Programda öğrencilerin elde etmesi hedeflenen değerler açıkça belirtilmiştir”, “kazanımlar, hedeflenen temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlenmiştir” ile “kavram ve kavram ilişkilerinin öğretilmesini hedefleyen öğrenme alanları vardır” maddelerinde “kesinlikle katılmıyorum” düşüncesinde olan hiçbir öğretmenin bulunmaması da öğretmenlerin büyük oranda programda değerlerin açıkça belirtildiği, kazanımların temel becerilerin elde edilmesi ve geliştirilmesine yönelik düzenlendiği ve kavram öğretimini hedefleyen öğrenme alanlarının bulunduğunu kabul ettiklerini ortaya koymaktadır. Sonuçta öğretmenlerin programın eğitim anlayışını yansıtmaya durumunu tespit etmek için belirlenen maddelere verdikleri cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun programda belirtilen eğitimsel yaklaşımların programa yansıdığı düşüncesinde oldukları belirtilebilir.

Kaynaklar

- Aşıkoğlu, Nevzat (2011). “Din Öğretiminde Öğretmenin Rolü Ve Din Dersi Öğretmeni Yeterlilikleri (Türkiye Örneği)”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. C.15, S.1: 5-13.
- Baş, Gökhan (2011). “Çoklu Zekâ Kuramının Öğrenme-Öğretme Süreçlerine Yansıması”. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*. S. 138-139:14-28.
- Buyrukçu, Ramazan (2006). “İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. C.1, S.16: 89-120.
- Gömleksiz, Mehmet Nuri (2005). “Yeni İlköğretim Programının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*. C.5, S.2: 339-384.

194 • ÖĞRETMENLERE GÖRE İLKÖĞRETİM DKAB DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ EĞİTİM ANLAYIŞI (ADANA ÖRNEĞİ)

- Işıkdöğän, Davut ve Korukcu, Adem (2008). “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Öğretmenlerin Programa Yönelik Görüşleri”. *Dini Araştırmalar Dergisi*. C.11, S.32: 237-258.
- *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4. 5. 6. 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu* (2010). Ankara: MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü.
- Karataş, Süleyman ve Tabak, Necla (2010). “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri”. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*. C.3, S.1: 56-65.
- Kaymakcan, Recep (2009). Öğretmenlerine Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersleri, Yeni Eğilimler: *Çoğulculuk ve Yapılandırmacılık*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Koç, Gürcü (2006). “Yapılandırmacı Sınıflarda Öğretmen-Öğrenen Roller ve Etkileşim Sistemi”. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. C.31, S.142: 56-64.
- Okumuşlar, Muhittin (2014). *Yapılandırmacı Yaklaşım ve Din Eğitimi*. Konya: Yediveren Yayınları.
- Zengin, Mahmut (2010/2). “Yeni İlköğretim DKAB Öğretim Programının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. C.12, S.22: 121-160.

DİNLER TARİHİ AÇISINDAN GÖK CİSİMLERİ VE TABİATLA İLGİLİ İNANIŞ VE UYGULAMALAR (MUĞLA -YATAĞAN ÖRNEĞİ)

İsmet EŞMELİ*

Öz

Halk inanışları ve bu inanışlara bağlı yansımalar bir toplumun kimliği açısından önemlidir. Halk inancı, toplumun büyük bir çoğunluğu tarafından benimsenen ve insanların günlük hayatı üzerinde etkili olan kabullenmelerdir. İnsan, toplumsal bir varlıktır. Toplum içerisinde yaşamak zorundadır ve toplumun genel inanış ve uygulamalarından uzak değildir. Gök cisimleri ve tabiat olayları ile ilgili halk inanışlarının Türk toplumunda önemli yansımaları bulunmaktadır. Makalemizde Muğla-Yatağan çevresinde ay ve yıldız ile ilgili halk inanışlarının yanı sıra ay ve güneş tutulmasına bağlı inanışlar ve yansımalarına yer verdik. Yöre halkının yıldırım, şimşek, nisan yağmuru, hortum ve ebem kuşağı (gök kuşağı) gibi tabiat olaylarıyla ilgili inanışları ve toplumdaki yansımalarını aktardık. Son olarak, dinler tarihi bilimi çerçevesinde söz konusu inanışlar ve uygulamaları hakkında kısa bir değerlendirme yaptık.

Anahtar Kelimeler: Halk İnanışları, Gök Cisimleri, Tabiat Olayları, Dinler Tarihi, Muğla-Yatağan.

Abstract

Beliefs and Practices about Celestial Bodies and Nature Events in Perspective of History of Religion (The Example of Muğla- Yatağan)

Folk beliefs and practices of these beliefs in the community are important to the identity of a community. Folk belief is the acceptances that accepted by a large of the community and are effective on the people's daily life. Man is a social, have to live in the community and is not indifferent to folk beliefs and practices. In Turkish society, folk beliefs about the celestial bodies and the nature events have important practices. In our article, we dealt with folk beliefs about the moon and stars in Muğla-Yatağan and surroundings, as well as the beliefs and practices about the moon and solar eclipse.

---

* Dr; Din Hizmetleri Uzmanı / Menteşe Müftülüğü / Muğla;
ismet_esmeli@hotmail.com

196 •DİNLER TARİHİ AÇISINDAN GÖK CİSİMLERİ VE TABİATLA İLGİLİ İNANIŞ VE UYGULAMALAR (MUĞLA -YATAĞAN ÖRNEĞİ)

It is described the nature events as clap of thunder, flash, april rain, whirlwind and rainbow. Finally, it is made the brief discussion on these beliefs and practices in perspective of the history of religion.

Key Words: Folk Beliefs, Celestial Bodies, Nature Events, History of Religion, Muğla-Yatağan.

GİRİŞ

Her bir beldenin/yerleşim yerinin kendine has dini ve sosyo-ekonomik yapısının olduğu bir gerçektir. Bir şehrin dokusu, coğrafi özelliklerinden daha ziyade içerisinde barındırdığı toplumun sahip olduğu inanç ve değerler tarafından renk renk, nakış nakış işlenmektedir. Toplumun değer ve yargılarını belirleyen unsurların başında o toplumun tarih içerisinde kabul ettiği din veya dinler gelmektedir. Halk inanışları, ister yöresel ister genel olarak ele alınarak değerlendirilsin, o toplumun geçmiş ve günümüzdeki durumundan bağımsız değildir. Türklerin gök cisimleri ve tabiat olaylarıyla ilgili sahip olduğu inanışlarda Yer-sub inanışı, belirleyici bir unsurdur. Yer-sub inanışına göre, yer-su ruhları doğa ruhlarıdır. Ancak bu ruhlar ağaç, taş, yıldız, ay, güneş gibi maddesel varlıklardan ayrı düşünülmez ve böylece maddesel olanla özdeşleşerek kutsal bir güç olur. (Kalafat, 2010: 120-122)

Halk inanışları, tarihi süreç, sosyolojik olaylar ve değişik inançlar bağlamında gelişmekte ve devam etmektedir. Genel olarak telkin, tebliğ edilme ve anonim olarak ortaya çıkan halk inanışları, millilik, bağlayıcılık, meçhuliyet, ortaklık, değişmezlik ve süreklilik gibi başlıca özelliklere sahiptir. (Çelik, 1995: 17-22).

İnsanlık tarihi boyunca, toplumun hayatında önemli bir yere sahip olan gök cisimleri ve tabiat olaylarıyla ilgili inanışlar oluşmuştur. Türk toplumu açısından bu inanışların oluşmasında sahip oldukları dini inanışların etkili olduğu bilinmektedir. Her halk inancının toplumda bir yansımının olduğu gibi gök cisimleri ve tabiat olayları ile ilgili halk inanışları da kendine farklı şekil ve biçimlerde bir karşılık bulmuştur. Türk toplumunun tabiat ve tabiattaki nesnelere ile iç içe olan bir millet olması, gök cisimleri ve tabiat olaylarıyla bağlantılı olarak oluşan inanışlarda etkili olmuştur. Zira, toplumun günlük yaşamıyla birebir ilgili olan varlıklarla ilgili inanışlar, insan hayatında önemli bir yere ve öneme sahiptir veya bir amaca matuftur. (Kalafat, 1996: 2) Hayatın akışı içinde etkili birer unsur olan gök cisimleri ve tabiat olayları ile ilgili oluşan halk inanışlarının ve toplumdaki yansımalarının anlaşılması, o toplumun

yapısının anlaşılmasına büyük oranda katkı sağlayacaktır. Muğla-Yatağan halkının gök cisimleri ve tabiat olayları bağlamında sahip oldukları inanışlarının ve bu inanışların uygulamalarının aydınlatılması yöre halkının dokusuna dair bilgiler sunacaktır.

Ay İle İlgili inanışlar

Ay ile ilgili olan inançların temelinde yörenin doğal şartları, o bölgede yaşayan toplumun geçim kaynağı ve bugüne kadar sahip olunan kültür ve inancın yer aldığı bilinen bir gerçektir. Ay, eskiden beri insanların dikkatini çeken, kimine korku veren, kimine sevgi salan gök cisimlerinden biridir. (Uykucu, 1968: 169) Ay ile ilgili halk inanışları bir diğer gök cismi olan güneşle bağlantılı olanlara göre fazla ve toplum üzerinde daha etkilidir. Bunda ayın dünyaya güneşten yakın olması ve ayın zaman içerisinde farklı şekillerde kendini göstermesi etkili olduğu kabul edilmiştir. (Turan, 2011: 49-59) Ay ile ilgili inanışların bolluk, bereket, ziraat, iyileşme ve sağlık üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. (Kalafat, 2004: 119-127) Ay ile ilgili halk inançlarının insan davranışı ve toplumsal bağlantılar üzerindeki etkileri de göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür. (Turan, 2011: 49-59) Kırsal kesimde ormandan kereste kesileceği zaman, ayın yenisinin olmasına son derece dikkat edilir. Eğer ağaç ay karanlığında kesilirse, ağaç kurtlarının ağacı yiyerek, onu kısa bir zamanda kullanılamaz hale getireceğine inanılır. Ayın aydınlığında kesilen ağacın ise, çürümeden uzun süre dayanacağı ve kendisinden faydalanabileceği düşünülür. Kırsal kesimde yaşayan insanlar açısından ayın biçimi ve durumu farklı anlamlar ifade etmektedir. Ay hilal biçimindeyken, iki ucu aşağıya yani, kibleye dönük olursa, o ayın yağmurlu; kuzeye olursa kurak geçeceğine inanılır. (Cevdet Kuş, Hüseyin Kuş, Hamdi Kırıkoğlu, 2005'te Yapılan Görüşme) Halk arasında ayın şeklinden daha ziyade devinimi sırasındaki durumu dikkate alınır.

Muğla-Yatağan civarında ayın durumuna göre düğün ve evlilik hayatı hakkında hüküm verilir. Yeni çiftlerin aile hayatının mutlu ve huzurlu olması için düğün merasimlerinin ayın dolunay olduğu zamanda yapılmasına özen gösterilir. Bu durumun, evli çiftlerin evliliklerinin devamını ve mutlu olmalarını sağlayacağına inanılır. Evlilikleri uzun vadeli ve mutlu olmayan çiftlerin evlendikleri zamanda ayın dolunay olup olmadığı tartışılan bir konudur. Mutsuz ve geçimsiz bir evlilik hayatına sahip olan eşlerin ayın devinimi ve karanlığı esnasında evlendikleri inanışı, halk arasında yaygın bir inanış ola-

rak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, özellikle Yatağan'ın bazı köylerinde -Bağyaka Köyü, Hisarardı Köyü, Kavak Köyü, Deştin Köyü- evlilik merasimlerinin ayın dolunay olduğu bir zamanda gerçekleşmesine dikkat edilir. (Hüseyin Baş, Hamdi Kırıkoğlu, Necla Kuş, Osman Çolak 2005'te Yapılan Görüşme) Ayın olmadığı bir gecede yapılan evliliğin hayırlı olmayacağı, bu çiftlerin çocuklarının olmayacağı, olsa bile sağlıklı olmayacağı düşünülür. Hatta bazen eşler arasında şiddetli geçimsizlik, huzursuzluk baş göstermesi ve çocuk olmama gibi bir durumla karşılaşır, o eşlerin yakınları bölgede üfürükçü, falcı olarak bilinen hocaya giderek durumu anlatırlar. Üfürükçü hoca, halkın bu husustaki inancı hakkında bilgiye sahip olmasının da avantajını kullanarak şöyle der: "Bu evdeki eşlerin düğünleri ay batarken yapılmış, gerdeğe ay batarken girmişler ve ay batarken tarlaya varmışlar". (Mehmet Tilkiöğlü, Dursun Kabaran Necla Kuş, 2005'te Yapılan Görüşme) Günümüzde bu durumla fazla karşılaşılmasa da, bu inanış kırsal alanlarda halkın üzerinde etkisini sürdürmektedir. Yöre halkı arasında ay bereket, şans ve sağlıkla ilgili olduğu kadar aya bakarak niyet tutma ve fal bakma da yaygındır. Ancak bu durumun toplum hayatında daha çok latifeye ilişkilendirildiği görülmüştür. (Mehmet Kartal, Necibe Kartal, Ayşe Tilkiöğlü, 2005'te Yapılan Görüşme)

Ay ile ilgili halk inanışlarının, insanların duygu dünyasına da ilham kaynağı olduğu müşahede edilmektedir. Ay sevgilinin yüzü, mutluluğun simgesi, güzelin yüzü, alını, göğsü ve yanağıdır. Barış ve sevginin simgesidir. (Uzun, 2012: 1-21). Bir kişi sevgilisine olan duygusal bağlılığın gücünü ifade etmek için ona "ay yüzlüm" şeklinde hitap ettiği bilinen bir gerçektir. Dolunay vaktinde doğan çocukların aileye huzur getireceğine ve o çocuğun hayatının mutlu ve sıkıntısız olacağına inanılır. Bu vakitte, doğum yapan kadın da ailesi, eş ve dostlarının gözünde Yüce Yaraticının sevdiği bir kişi olarak algılanır. Dolunay zamanında doğan kız çocuklarının ay gibi parlak, ay gibi güzel ve ailenin geleceğinin dolunay gibi parlak olacağına inanılır. (Ali Aydemir, Mustafa Yüksel, Necibe Kartal, 2005'te Yapılan Görüşme)

Geceleri yolculuğa çıkılacağı zaman kapıdan çıkılınca, aya doğru dönülüp duada bulunulur ve bismillah denilerek aya doğru üflenir. Böyle yapmakla yolculuğun sakın ve sıkıntısız geçeceğine inanılır. Böyle bir inancın temelinin çok eski çağlarda ayın kutsal bir varlık sayıldığı dönemlerde yer aldığı bildirilmektedir. (Eyüboğlu, 1974: 46)

Konunun tam anlamıyla anlaşılmasına katkı sağlamak amacıyla yöre halkı arasında yaygın olan ay ile ilgili inanışlar hakkındaki bazı deyimler şunlardır:

Aysız ağaç kesilmez.

Aysız ağaç aşılınmaz.

Aybaşlarında evlere misafiriğe gidilmez.

Aysız kuluçka yatırılmaz.

Aysız yaylaya çıkılıp yayladan inilmez.

Aysız ormana gidilip ağaç kesilmez (Zühra Kartal, Sadettin Göktepe, 2005'te Yapılan Görüşme).

Ay ile ilgili inanışların özünde, ayın kutsal bir nesne, tanrı veya tanrıça olarak algılanması yatmaktadır. Anadolu'da, ay hakkındaki halk inanışlara genellikle Hititlerin hakimiyetini yaşamış bölgelerde rastlanmaktadır (Eyüboğlu, 1974: 42).

Anadolu'nun birçok yerinde olduğu gibi, Muğla-Yatağan ve çevresinde de halkın birçoğu, özellikle kırsal kesimde ikamet edenler, hayvancılık ve tarımla uğraşmaktadır. Bu nedenle, bu yörede doğa ile alakalı birçok halk inanışlarının yanında ay ile alakalı olarak da halk inanışları yaygın ve toplum üzerinde etkilidir. Genel olarak Türk halk inançlarında olduğu gibi Muğla-Yatağan'daki halk inanışlarında da yeni doğan ayı ilk gören kişinin durumu ayın yeniden doğuşuna kadar değişmez. Mesela, ayı gören oturuyorsa ay yeniye tekrar girene dek oturur. Gülerken gördü ise o ay süresince güler (Osman Demirtaş, Ahmet Madran, Hüseyin Kuş, 2005'te Yapılan Görüşme). Ayın doğuşu, büyüyüp küçülmesi ve batışı, bazı olaylar ve oluşumlarla ilişkilendirilmektedir. Ayın doğuşu ve batışının yöre halkı tarafından ölüm ve dirilme ile özdeşleştirildiği (Necip Tilkioğlu, Necibe Kartal, Hüseyin Kuş, 2005'te Yapılan Görüşme) müşahade edilmiştir.¹ Bu sebeple halk arasında dolunay, yaşlılığa ve ölümün yaklaştığına; ayın yeni doğmuş hali gençliğe, dirilmeye, hayata; hilal ise olgunluğa yorulur (Kazım Gülen, Hamdi Kırıkoğlu, Hüseyin Şahbaz). Muğla-Yatağan ve çevresinde yaygın olan halk inanışları, Anadolu'nun diğer bölgelerindekilerle benzerlik göstermekle birlikte bazı farklılıklar arz etmektedir. Ay ile ilgili halk inanışları genellikle tarımla -ekim, dikim, hasat-

¹ Ayın doğuşunun ve batışının ölüm ve dirilme ile özdeşleştirilmesi eski Türk inancında da mevcuttur. (Bayat I, 2007: 268).

yakından ilişkilidir. (Eyüboğlu, 1974: 43,46) Şimdi, ay ile alakalı olup tarımla ilişkilendirilen halk inançlarının bazılarında yer vermek, bu inançların iyice anlaşılmasına katkıda bulunacaktır.

Ay Yeniye Geçmeden Tarlanın, Tohumun Ekilmemesi

Yörenin halk inanışlarına göre tarla, tohum ekilmez. Bu inanç, halk arasında ekim zamanını belirleyen ay ve ayın yörüngesi üzerindeki hareketi ile ilgili yaygın bir inançtır. Ne zaman olursa olsun tarlaya veya bahçeye bir şeyler dikileceği zaman, ayın yeniye geçmesine ve yeni bir görünüm olmasına çok önem verilir. Özellikle, ilkbahar ve sonbahar mahsul dikimlerinde ayın yeniye geçmiş olmasına son derece dikkat edilir. Halk arasında, ayın yenisinde dikilen mahsullerin diğer zamanlara oranla kat kat verimli olacağına inanılır (Necati Kırıkoğlu, Mehmet Tilkiöğlu, Sadettin Göktepe, 2005'te Yapılan Görüşme). Ayın yeniden doğuşu bir uğur ve verimlik belirtisi sayılmaktadır. Tarlalara ekilmiş olan mahsullerin güzel ya da kötü olmasına bakılarak hangi mevsimde dikildiğinin belli olacağına inancı yaygındır. Eğer mahsul kötü ise ayın eskisinde dikildiğine; iyi ise yenisinde dikildiğine hükmedilir (Osman Çolak, Necip Tilkiöğlu, 2005'te Yapılan Görüşme).

Ay Yeniye Geçmeden Tarlanın Biçilmemesi

Ayın yenisi olmadan tarlanın ekilmesinin uğursuz sayıldığı gibi biçilmesinin de uğursuzluk ve verimsizliğe sebep olacağı düşünülür. Ay ortasında veya sonunda tarımla uğraşmanın ürünün bereketini azaltıp kıtlığa sebep olacağına inanılır (Cevdet Kuş, Necati Kırıkoğlu, 2005'te Yapılan Görüşme).

Ay Kesiminde Tarlanın Ekilmemesi

Ay kesimi, ayın küçülmesini veya bitime yönelmesini ifade eder. Bu zaman zarfında tarla ekilmesi ve biçilmesi umulmadık felaketlerle karşılaşılacağına bir habercisi olarak addedilir.

Anadolu'nun genelinde olduğu gibi Muğla-Yatağan ve civarında ay ile ilgili inanışlardan kaynaklanan tarımla alakalı deyimler, halk arasında yaygın olarak varlığını sürdürmektedir. Bu deyimlerden bazıları şu şekildedir:

Aysız ekin ekilmez.

Aysız tütün dikilmez.

Aysız domates, patlıcan, biber vb. sebzeler dikilmez.

Aysız soğan ve sarımsak dikilmez.

Aysız ağaç fidanı dikilmez.

Ay kesiminde ekin biçilmez. (Hüseyin Kuş, 2005'te Yapılan Görüşme).

Yıldız

Ay ve güneşten sonra yıldızların da halk üzerinde etkisi büyüktür. Halkın inanışlarına göre, yıldızların insanların üzerinde doğumdan başlayarak tüm yaşamında belirleyici bir rol üstlendiği bilinmektedir. Yıldızlarla insanlar arasında bir alın yazısı (kader, yazgı) ilişkisinin var olduğuna inanılır. Her insanın bir yıldızının olduğu ve dolayısıyla her yıldızın bir yazgıyı temsil ettiği düşünülür. Kimin yıldızı parlarsa, o kişinin maddi ve manevi olarak yüceleceğine inanılır. Bunun aksine, kimin yıldızı kaybolur veya matlaşırsa, onun sıkıntılara gark olacağına yorumlanır.

Gökten bir yıldız kaydığında, hangi bölgeye doğru kayıp gitmişse o bölge insanlarından birinin öleceğine inanılır. Göktaşının sürtünme sonucu çıkarttığı parlaklığın durumuna göre, ölecek olan kişinin önemi ve yaşı hakkında fikir yürütülmektedir. Parlaklık az ise, ölecek kişinin çocuk veya sıradan olduğuna; parlaklık çok ise, ölecek kişinin yetişkin ve halkın önde gelenlerinden biri olduğuna inanılır (Necibe Kartal, Cevdet Kuş, 2005'te Yapılan Görüşme).

Yıldızların insan üzerindeki diğer bir önemi ise, insanların alın yazılarının yıldızlara, doğup batmalarına, hareketlerine bağlı olması ve bir olayın önceden bilinmesi, ne gibi bir sonuca varacağına anlaşılacağına olan halk inanışından kaynaklanmaktadır. Yıldız falı olarak da bilinen gelecek bir olay hakkında bilgi edinilmesine olan inanış, Muğla-Yatağan ve civarında oldukça yaygındır. Bu falın şaşmayacağına kesin gözüyle bakılır ve inanılır. Yatağan'ın Deştin Köyü, Kavak Köyü ve Bağyaka Köyünde müşahede ettiğimize göre, evlenecek olan genç erkek ve kızlar gelecekleri hakkında bilgi öğrenebilmek için halk arasında falcı veya bilgici olarak bilinen kişilere gitmektedirler. (2004 ve 2005 Yıllarında Yapılan Mülakat ve Gözlemler.)

Yıldızla ilgili inanışların diğer bir yönü tarımla alakalıdır. Çiftçiler, yıldızların durumuna göre ekim-dikimde bulunur. Ürünlerini de yıldızların hareketlerine ve durumuna bakarak toplarlar. Yıldızların havadaki hareketi, konum ve hareketleri çiftçilikle uğraşan halk için önemi büyüktür. Gerek tahılların ekim ve biçiminde gerekse yeşil sebzelerin ekim ve toplanmasında yıldızların durumu belirleyici olmaktadır. Yıldızlı, parlak ve aydınlık olan ge-

202 •DİNLER TARİHİ AÇISINDAN GÖK CİSİMLERİ VE TABİATLA İLGİLİ İNANIŞ VE UYGULAMALAR (MUĞLA -YATAĞAN ÖRNEĞİ)

celerden sonra gelen günlerde mahsullerin çok daha verimli olacağı inancı ile tarımla uğraşmaya büyük ilgi gösterilmektedir. Yıldızsız, karanlık ve yağışlı gecelerden sonra bereketsizliğe neden olacağı düşüncesiyle ne ekin ekilir ne biçilir ne de harmanlanır.

Yaylacılık geleneğinin yaygın olduğu yerlerde, göçlerin yapılacağı zaman yıldızların hareket ve durumlarına göre belirlenir. Yaylaya göçler, ya yıldızlı gecelerde ya da takip eden günde yapılır ki, yolculuk esnasında herhangi bir zorlukla karşılaşılmaması ve işlerin rast gitmesi umulur. Yıldızlı gecelerin ve sonrasındaki günün uğurlu olduğuna inanılır.

Hava durumunun belirlenmesinde yıldızlara önemli rol biçildiği görülmektedir. Yağmurlu günlerin ardından gelen yıldızlı ve parlak geceler havanın açacağına ve ayaz olacağına yorumlanır (Üzeyir Yıldırım, Yüksel Maşat, İhsan Kartal, 2005'te Yapılan Görüşme).

Yıldızların yanıp sönmesi halk tarafından yıldızın göz kırpması olarak algılanır. Göz kırpma bir kişinin ölümüne işaret olarak algılandığı gibi önceden ölen bir kişinin ruhuna göz kırptığı şeklinde de bir inanışa yer verilir. Geceleyn kayarak düşen yıldızlar kimin mezarına doğru düşerse o kişinin mezarına nur yağdığına inanılır. Bu aşamadan sonra bu kişiye evliya (ermiş) olarak bakılır ve mezarı başında dua ve niyazda bulunulur, ziyaretler gerçekleştirilir. Bazen de bu mezarların yakınındaki bir ağaca çaputlar bağlanarak bazı beklentilerin gerçekleşeceğine inanma, diğer yörelerdeki söz konusu inanışla (Eyüboğlu, 1978: 45) ilişkili olarak Muğla-yatağan halkı arasında da mevcuttur (Nazime Kartal, Celal Mardan, 2005'te Yapılan Görüşme).

Ay ve Güneş Tutulması

Ay ve güneş tutulması, halk arasında önemsenen olaylar arasında yer almaktadır. Öyle ki, yazılı ve görsel medyada ay ve güneş tutulması ile ilgili haberler çok önemsenmektedir. Zira, ay ve güneş tutulması sırasında bir dilek tutulursa, bu dileğin gelecekte gerçekleşeceğine inanılır. Ancak, bu esnada tutulan dileklerin iyi ve olumlu bir özellik taşıması gerekmektedir (Eyüboğlu, 1978: 43). Başkalarına zarar verecek bir dileğin tutulması durumunda, tutulan dileğin başkasına değil de dilek sahibine zarar vereceği düşünülür. Ay ve güneş tutulma sırasında şehadet getirilir. Bazen de tutulma esnasında, bazı köylerde namaz kılınarak ay veya güneş tutulmasının salimen bitmesi için dua edilir (Kazım Gülen, Hamdi Kırkoğlu, 2005'te Yapılan Görüşme).

Genel olarak Türk halkı inanışlarına paralel olarak yöre halkı arasında ay ve güneş tutulması ile ilgili inanışlardan bazıları şunlardır: Ay ve güneş tutulması kıyamet alameti olarak kabul edilir. Büyük bir depremin olacağına, suların yükseleceğine veya kesileceğine inanılır. Bölgede ay veya güneş tutulmasının olduğu yıl kıtlık olacağı inanışı mevcuttur. Aynı zamanda yöre halkı arasındaki ay ve güneş tutulması ile ilgili inanışların kuraklık ve bol yağış gibi tabiat olaylarıyla ilişkili olduğu gözlemlenmektedir. Yöre halkından yaşlı olanlar, kendi çocukluk zamanlarında tutulan ay ve güneş tutulmasından kurtulmak için büyüklerinin silah attığına, davul veya teneke gibi ses çıkaran aletlerle gürültü yaptıklarına şahit olduklarını ifade etmişlerdir. Bu inanış, yeni nesiller arasında eğlence maksadıyla nadiren uygulanmaktadır (İhsan Kartal, Hatice Mutlu, 2005'te Yapılan Görüşme).

Yıldırım ve Şimşek

Muğla-Yatağan ve civarında, yıldırım ve şimşek ile ilgili olan inanışlar genellikle, bu iki doğa olayının başka şeylere benzetilmesiyle alakalıdır. Özellikle bu benzetmeler, halkın inancının da bir yansıması olarak Yüce Yaratıcı olan Allah'la ilgili olmaktadır. Şimşek Allah'ın ışığı, yıldırım ise Allah'ın sesi olarak algılanır. Aynı zamanda yıldırım, Allah'ın gazabının bir tür yansıması olarak düşünülür. Bazı kırsal yerleşim merkezlerinde, halkın yıldırım çarpması neticesinde hayatını kaybedenler hakkında birbiriyle çelişen inançlara sahip olduğu görülmektedir. Bazı yerlerde bu kişilerin işledikleri günah dolayısıyla, Allah'ın gazabına maruz kaldığına inanılırken, bazı yerlerde de bu kişilerin Allah'ın sevgili kulları oldukları ve şehitlik mertebesine eriştiğine inanılmaktadır (Mustafa Mutlu, Durmuş Üstün, Semiha Çağlar, 2005'te Yapılan Görüşme).

Rüzgârın Hortum Şeklinde Esmesi

Rüzgârın hortum şeklinde esmesi, insanların hayatında onulmaz yaralar açtığı için bu konudaki halk inanışları korku ile özdeşleştirilir. Bu doğa olayı, ölüm ve perişanlığın bir habercisi olarak algılanır. Kimin arazisinde böyle bir olay vuku bulmuşsa, o kişinin ya yakın zamanda acıklı bir şekilde öleceği ya da gelecek yaşamında sağlık açısından çok sıkıntılı bir duruma düşeceği düşünülür. Bu nedenle, her kim rüzgârın hortum şeklinde estiğini görürse, hemen “yomun kuruya”² diyerek bildiği dua ve sureleri okur ve Allah'a, kendisini

2 “yomun kuruya”: yöre halkı arasında bir olay karşısında istenmeyen bir durumun ortaya çıkmaması için söylenen bir deyimdir. Göz seğirmesinde de bu deyim sıklıkla kullanılır.

204 • DİNLER TARİHİ AÇISINDAN GÖK CİSİMLERİ VE TABİATLA İLGİLİ İNANIŞ VE UYGULAMALAR (MUĞLA -YATAĞAN ÖRNEĞİ)

koruması için dua ve niyazda bulunur. Muğla-Yatağan ve civarında, büyük hortum olaylarına rastlanmamasına rağmen halkın günlük hayatındaki etkisi yadsınamaz. Meydana geldiği yerde, maddi zarardan daha ziyade manevi bir bereketsizlik getireceğine inanılır. Mahsullerin verimsiz olacağı düşünülür. Meyvelerin az olacağı, olsa bile ağacında çürüyeceğine inanılır.

Rüzgarın hortum şeklinde esmesiyle alakalı inanışların temelinde halkın tecrübesinin söz konusu olduğu halkın beyanatlarından anlaşılmaktadır. Özellikle yaşı 70 ve üzerinde olan insanlar, yukarıda değinilen inanışları belirtirken hayattaki tecrübeleriyle beyanatta bulunmaktadırlar (Mustafa Yüksel, Hüseyin Kuş, Kazım Gülen, 2005'te Yapılan Görüşme).

Nisan Yağmuru

Nisan yağmurunun uğurlu ve bereketli olduğuna inanılır. Bu nedenle, nisan yağmuru şifa amacıyla içilir ve biriktirilerek bu suyla yıkanılır. Bu yağmurdan içenlerin iç hastalıklara yakalanmayacağına ve hastalıkları varsa iyileşeceğine inanılır. Kim bu yağmurdan biriktirdiği suyla yıkanırsa cildinin hastalıklara karşı dirençli hale geleceği ve güzel, pürüzsüz bir cilde sahip olacağı düşünülür. Nisan yağmuru, kız çocuklarının saçları için de ayrı bir özellik taşımaktadır. Eğer bu yağmur suyu ile kız çocuklarının başı yıkanırsa, saçlarının uzun, gür ve gösterişli olacağına olan inanış yaygındır. Bu inanışın halk üzerindeki etkisi öylesine büyüktür ki, bazı yerlerde sadece nisan yağmurunu biriktirerek onun uğurundan ve şifa verici özelliğinden istifade etmek için özel kaplar yapılmış ve belirli yerlere yerleştirilmiştir.

Nisan yağmurunun bolca olduğu yılda mahsullerin bire bin vereceğine ve evlere bereket getireceğine inanılır. Ekinler ve ağaçlar nisan ayında yeşermeye ve tomurcuklanmaya başladığında, yağın nisan yağmuru bunların biraz daha güzel bir şekilde gelişmesini sağlar. Aslında bu durum, doğal bir olay olmakla birlikte halk açısından bir inanışı yansıtmaktadır. Nisan yağmurunun tarımla alakalı olan kısmında, insanların alışkanlık ve tecrübelerinin etkili olduğu kendi beyanlarından anlaşılmaktadır.

Anadolu'nun bazı bölgelerinde olduğu gibi Muğla-Yatağan ve civarında da bir kapta biriktirilen nisan yağmuru ile yeni doğan ve küçük çocukları yıkanma geleneğine yer verilmektedir. Bu geleneğe göre insanlar tarafından, nisan yağmurunun uğuru ve bereketinden dolayı yıkanan çocuğun uzun ve mutlu bir hayat yaşayacağına; hayatı boyunca darlık, üzüntü ve sıkıntı gibi durum-

larla karşılaşmayacağına inanılır (Sultan Yüksel; Saadettin Göktepe, 2005'te Yapılan Görüşme).

Ebem Kuşağı (Gök Kuşağı)

Yağmurlu bir günün ardından ebem kuşağının görünmesi, halk tarafından bir uğurun kapıda olduğuna yorumlanır. Havanın açacağı, ortalığın günlük güneşlik olacağı düşünülür. Çocuk olsun yetişkin olsun gök kuşağını gördüğü zaman, etrafındakilere sevinç çığlıkları atarak haber verir ki, onların da gök kuşağının uğurundan faydalanmasına vesile olur. Kız çocuklarının saçlarının bu kuşak gibi güzel, alımlı ve uzun olması için bir miktar kesilerek havaya doğru atılır (Nazime Kartal Necibe Kartal, Zühre Kartal, 2005'te Yapılan Görüşme).

Muğla- Yatağan ve civarında yaygın olan inanişya göre, ebem kuşağının altından geçenlerin karşı cinse benzeyeceği düşünülür. Erkek geçerse, kadınımsı; kadın geçerse, erkeksi hal ve davranışlarda bulunacağına inanılır. Bu nedenle bazı kişiler, çocuklarını bu kuşağın altından geçirirler ki, kendi istedikleri davranışları sergilesin. Özellikle bu uygulama, kız veya erkek çocuk isteyip de sahip olamayan aileler tarafından icra edilir. Ebem kuşağının altından geçme sonucunda, kızlara erkek gücünün verileceğine, erkeğe de kızların duygusallığının yerleşeceğine inanılır (Erdem Teke, Ali aydemir, 2005'te Yapılan Görüşme).

Gök kuşağının korkutucu yönünün olduğuna da inanılmaktadır. Gök kuşağının içinde gizli bir mana (güç) barındırdığı düşünülendiğinden altından geçenlerin hayatı boyunca rezillikten, dert ve belalardan kurtulamayacağına inanılır. Bu yüzden bu kuşağın altından geçilmemesi konusunda ebeveynlerin çocuklarını sıkı sıkıya tembihlediği bilinmektedir (Ayşe Yıldız, Hasan Yıldız, 2005'te Yapılan Görüşme).

Sonuç

Türk halk inanişları insan ve toplum hayatında önemli bir unsurdur. Hayatın farklı alanlarıyla ilgili olan halk inanişları farklı şekil ve yansımalarla devam etmektedir. Her bir halk inanişının ortaya çıkmasında o toplumun tarihsel mirası büyük paya sahiptir. Gök cisimleri ve tabiat olaylarıyla ilgili halk inanişların oluşmasında da toplumun dini ve kültürel karakteri etkili olmuştur. Muğla-Yatağan'da ay ile ilgili inanişların çok ve çeşitli olduğu görülmektedir. Bu da toplumsal ve dini alandaki araştırmacılara, ayın toplum üzerindeki etki-

206 •DİNLER TARİHİ AÇISINDAN GÖK CİSİMLERİ VE TABİATLA İLGİLİ İNANIŞ VE UYGULAMALAR (MUĞLA -YATAĞAN ÖRNEĞİ)

si hakkında bilgiler vererek söz konusu toplumun dokusu hakkında bir değerlendirme yapma imkanı vermektedir. Tabiat olaylarıyla ilgili halk inanışlarının genel olarak kırsalda ve yaşlı kişiler arasında yaygın ve etkili olduğu tespit edilmiştir. Kent merkezinde ise, gök cisimleri ve tabiat olayları ile ilgili halk inanışlarından daha ziyade kutsal mekan ve hayatın geçiş dönemlerine bağlı inanışların olduğu görülmektedir. Muğla-Yatağan halkı arasında genç kuşakta gök cisimleri ve tabiat olaylarıyla ilgili inanışların unutulmaya yüz tuttuğu aşıkardır. Gök cisimleri ve tabiat olayları ile ilgili halk inanışları toplumun din ve kültür anlayışına bağlı olarak ortaya çıkmış olup, zaman ve şartlara göre de değişerek devam etmektedir.

Kaynaklar:

- Çelik, Ali (1995). *İslam'ın Kabul veya Reddettiği Halk İnançları*. İstanbul: Koza Yay.
- Turan, Fatma Ahsen (2011), “Orta Asya’dan Anadolu’ya Mitik Yolculukta Tabiat Olayları”. Milli Folklor, Yıl 23, S. 90.
- Kalafat, Yaşar (1996) *İslamiyet ve Türk Halk İnançları*. Ankara: Feryal Matbaacılık
- Kalafat, Yaşar (2004). “Tatar Türklerinde Karşılaştırmalı Halk İnançları”. *Karadeniz Araştırmaları*. S.3: 119-127
- Kalafat, Yaşar (2010) Doğu Anadolu’da Eski Türk İnançlarının İzleri. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Uzun, Mustafa Öner (2012). “Anadolu İnançları Bağlamında Türkülerimizde Gök Cisimleri”. *Akademik Bakış Dergisi* S. 33: 1-21
- Uykucu, Ekrem (1968). *İlçeleriyle Birlikte Muğla Tarihi*. İstanbul: Gümüş Yayınevi

Kaynak Kişiler

- Aydemir, Ali, D.Tarihi ve Yeri: 1975-Bolu, Erkek, İmam-Hatip, Üniversite, Hisarardı Köyü Selvililer Mahallesi Yatağan/Muğla.
- Baş, Hüseyin, D.Tarihi ve Yeri: 1940-Yatağan, Muhtar, Erkek, İlkokul, Esenköy Yatağan/Muğla.
- Çağlar, Semiha, D.Tarihi ve Yeri: 1955-Yatağan, Kadın, Ev Hanımı, İlkokul, Yeni Mahalle Yatağan/Muğla.
- Çolak, Osman, D.Tarihi ve Yeri: 1952-Yatağan, Erkek, Çiftçi, İlkokul, Bağyaka Köyü Çıkırçek Mahallesi Yatağan/Muğla.
- Demirtaş, Osman, D.Tarihi ve Yeri: 1955-Yatağan, Erkek, İmam-Hatip, Önlisans, Bağyaka Köyü Yatağan/Muğla.

- Göktepe, Saadettin, D.Tarihi ve Yeri: 1935-Yatağan, Erkek, Emekli, İlkokul, Deştin Köyü Yatağan/Muğla.
- Gülen, Bakiye, D.Tarihi ve Yeri: 1937-Yatağan, Kadın, Ev Hanımı, İlkokul, Kavak Köyü Tilkiler Mahallesi Yatağan/Muğla.
- Gülen, Kazım, D.Tarihi ve Yeri: 1936-Yatağan, Erkek, Emekli, İlkokul, Kavak Köyü Tilkiler Mahallesi Yatağan/Muğla.
- Kabaran, Dursun D.Tarihi ve Yeri: 1945-Yatağan, Erkek, Emekli, İlkokul, Bağyaka Köyü Pirenlik Mahallesi Yatağan/Muğla.
- Kartal, İhsan, D.Tarihi ve Yeri: 1950-Yatağan, Erkek, Emekli, İlkokul, Bağyaka Köyü Çıkırçek Mahallesi Yatağan/Muğla.
- Kartal, Nazime, D.Tarihi ve Yeri: 1948-Çırpı, Kadın, Emekli, Okur-Yazar Değil, Bağyaka Köyü Çıkırçek Mahallesi Yatağan/Muğla.
- Kartal, Necibe D.Tarihi ve Yeri: 1936-Yatağan, Kadın, Emekli, İlkokul, Bağyaka Köyü Çıkırçek Mahallesi Yatağan/Muğla.
- Kartal, Mehmet, D.Tarihi ve Yeri: 1961-Yatağan, Erkek, Emekli, İlkokul, Bağyaka Köyü Yatağan/Muğla.
- Kartal, Zühre D.Tarihi ve Yeri: 1938-Yatağan, Kadın, Emekli, Okur-Yazar, Bağyaka Köyü Çıkırçek Mahallesi Yatağan/Muğla.
- Kırıkoğlu, Hamdi, D.Tarihi ve Yeri: 1936-Yatağan, Erkek, Emekli, İlkokul, Tilkiler Mahallesi Kavak Köyü Yatağan/Muğla.
- Kırıkoğlu, Necati, D.Tarihi ve Yeri: 1945-Yatağan, Erkek, Muhtar, İlkokul, Kavak Köyü Yatağan/Muğla.
- Kuş, Cevdet, D.Tarihi ve Yeri: 1938-Yatağan, Erkek, Emekli, İlkokul, Bağyaka Köyü Çıkırçek Mahallesi Yatağan/Muğla.
- Kuş, Hüseyin, D.Tarihi ve Yeri: 1930-Yatağan, Erkek, Emekli, İlkokul, Çıkırçek Mahallesi Bağyaka Köyü Yatağan/Muğla.
- Kuş, Necla, D.Tarihi ve Yeri: 1940-Yatağan, Kadın, Ev Hanımı, İlkokul, Bağyaka Köyü Çıkırçek Mahallesi Yatağan/Muğla.
- Kuş, Sultan, D.Tarihi ve Yeri: 1939-Yatağan, Kadın, Ev Hanımı, İlkokul, Bağyaka Köyü Çıkırçek Mahallesi Yatağan/Muğla.
- Madran, Celal, D.Tarihi ve Yeri: 1932-Yatağan, Erkek, Emekli, Okur-Yazmaz, Çukurözü Köyü Keçili Mahallesi Yatağan/Muğla.
- Maşat, Yüksel, D.Tarihi ve Yeri: 1959-Yatağan, Erkek, Müezzın-Kayyım, Lise, Yatağan/Muğla.
- Mutlu, Hatice, D.Tarihi ve Yeri: 1963-Yatağan, Kadın, Ev Hanımı, İlkokul, Tilkiler Mahallesi Kavak Köyü Yatağan/Muğla.
- Mutlu, Mustafa, D.Tarihi ve Yeri: 1934-Yatağan, Erkek, Emekli, İlkokul, Kavak Köyü Tilkiler Mahallesi Yatağan/Muğla.
- Teke, Erdem, D.Tarihi ve Yeri: 1977-Yatağan, Erkek, İmam-Hatip, Önlisans, Taşkesik Köyü Camii İmam-Hatibi Yatağan/Muğla.